

Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw

Dossier

Kostenvergoedingen

Juni 2008

Met steun van de
Vlaamse overheid

Dossier kostenvergoedingen	4
1. Inleiding	4
2. Werkwijze.....	5
2.1. Online vragenlijst.....	5
2.2. De methodiek 'online-vragenlijst'	5
3. De resultaten	6
3.1. Deel 1: vragenlijst vrijwilligers.....	6
3.1.1. Verdeling van de vrijwilligers over de sectoren	6
3.1.3. Waar in Vlaanderen situeren de respondenten zich?	7
3.1.4. Wat vinden de vrijwilligers over de forfaitaire bedragen?.....	7
3.2. Deel 2: vragenlijst organisaties	13
3.2.1. Verdeling van de organisaties over de sectoren	13
3.2.3. Waar in Vlaanderen situeren de respondenten zich?	14
3.2.4. Wat vinden de organisaties over de forfaitaire bedragen?	15
3.3. Vergelijking tussen vrijwilligers en organisaties.....	21
3.3.1. Zijn de kostenvergoedingen ingeburgerd in het vrijwilligerswerk?	22
3.3.2. De maxima van de forfaitaire vergoeding.....	24
4. Kwalitatieve gegevens	30
4.1. De mening over de betekenis van de kostenvergoeding	30
4.2. Het belang van de kostenvergoeding	30
4.3. Zou het mogelijk moeten zijn dat de forfaitaire kostenvergoeding met de reële gecombineerd kan worden?.....	31
4.4. Rechtstreekse betaling door de begunstigde(eventueel de cliënt) aan de vrijwilliger	31
5. Problemen die vanuit het werkveld gesignaleerd worden	32
5.1. Onvoldoende kennis van de bestaande kostenvergoedingssystemen	32
5.2. Onvoldoende kennis over de juiste toepassing in de praktijk, zowel bij organisaties als bij vrijwilligers.....	33
5.3. Onvoldoende duidelijkheid over de verantwoordelijkheid van de vrijwilliger en de organisatie.....	35
5.4. Onvoldoende zicht op wat mogelijke kosten zijn, en hoe die precies gecalculeerd kunnen worden	37

5.5. Onvoldoende kennis over de mogelijke consequenties van een verkeerde toepassing van het systeem	37
5.6. Inconsequenties tussen de inhoud van de vrijwilligerswet en de circulaire van 1999	38
6. Specifieke vragen en problemen	40
6.1. verbod op cumul tussen forfaitaire vergoeding en bepaalde werkelijk gemaakte kosten	40
6.2. naar een invulling van artikel 12 van de vrijwilligerswet.....	42
7. Conclusies	44
7.1. Algemene vaststellingen uit de vragenlijst.....	44
7.2. Gebrek aan informatie.....	45
7.3. Naar een recht op kostenvergoeding?.....	45
7.4. Kosten voor vrijwilligerswerk aftrekbaar maken?.....	46
7.5. De maxima verhogen?.....	46
7.6. Toelaten dat vrijwilligers rechtstreeks vergoed worden door de 'begunstigden' van het vrijwilligerswerk?	47
7.7. Naar een 'gecontroleerde' combinatie tussen forfaitaire en reële kostenvergoedingen?	48
7.8. Naar een invulling van artikel 12 van de vrijwilligerswet?.....	49
7.9. Erkenning van de bestaande structuren en adviesorganen.....	49

Dossier kostenvergoedingen

1. Inleiding

In het kader van het Beleidsplan 2008-2010 van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk wordt jaarlijks één specifiek beleidsdossier opgesteld omtrent een actueel thema in het vrijwilligerswerk.

In het jaar 2008 kozen we voor de realisatie van een dossier m.b.t. de kostenvergoedingen. De redenen zijn duidelijk.

De eerste reden is te vinden in de vrijwilligerswet zelf. Dit voorziet (artikel 10) immers in een evaluatie van het kostenvergoedingssysteem twee jaar na de inwerkingtreding van de wet (augustus 2008). We willen hier even in herinnering brengen dat -in de aanloop naar de wet- de beleidsmakers de mogelijkheid opperden om het dagmaximum op te trekken tot 50 euro (i.p.v. de geïndexeerde 24,79 euro) met een maximum van 1.250 euro (i.p.v. de geïndexeerde 991,57). De optie om o.a. de hoogte van de forfaitaire kostenvergoedingsbedragen te evalueren is dus een gevolg van een gebrek aan consensus (cfr. Advies NAR) omtrent hogere maximumbedragen (per dag en per jaar).

Bovendien, als tweede reden, blijkt uit de dagelijkse praktijk van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw dat er bij heel wat organisaties vragen blijven bestaan over de concrete toepassing van het kostenvergoedingssysteem: zowel vragen over de maximumbedragen zijn schering en inslag, evenals vragen over de juiste toepassing van bijvoorbeeld het reële vergoedingssysteem, het onderscheid tussen de systemen,.... Naast de meer technische vragen ontvangen we ook heel wat opmerkingen over het systeem op zich: vooral het feit dat werkelijke en forfaitaire vergoedingen niet gemengd kunnen worden stelt problemen, en leidt soms tot wrevel bij de vrijwilligers zelf.

De derde reden was dat ook het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw zelf met een standpunt terzake naar buiten wilde treden. Onze bijdrage aan het debat manifesteert zich op verschillende manieren: door participatie van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw in de werkgroep 'kostenvergoedingen' die in de schoot van de Hoge Raad voor Vrijwilligers is opgericht (en operationeel is sinds eind 2007), door de thematiek aan te kaarten op het Symposium (in het kader van de Week van de Vrijwilliger 2008) met medewerking van relevante partners (Sociare en de Vlaamse Sportfederatie) en door het lanceren van een online enquête.

2. Werkwijze

2.1. Online vragenlijst

De keuze voor een online vragenlijst over de thematiek ligt voor de hand: het werkveld kans geven om op een eenvoudige manier deel te nemen aan het debat en haar standpunt weer te geven. De vragenlijst zou ons ook in staat stellen om de vragen die we ontvangen (telefonisch, per e-mail en via de talrijke informatiesessies) te verfijnen en nog meer te concretiseren.

Nadat de vragenlijst ontworpen was, werd hij van 20 december 2007 tot en met 17 februari 2008 online gezet. Via onze website, elektronische nieuwsbrief, en extra mailings naar relevante actoren; werd het werkveld geïnformeerd over het bestaan van de enquête.

We hebben in totaal 276 reacties gesprokkeld, waarvan 100 vrijwilligers, en 176 vrijwilligersorganisaties. Sommige organisaties die de elektronische vragenlijst niet invulden, contacteerden ons om hun standpunt of dossier (vaak gebaseerd op specifieke noden eigen aan de activiteiten) door te zenden. Omwille van specifieke kenmerken van hun werking, was het voor hen moeilijk de vragenlijst in te vullen.

Vanzelfsprekend hebben we ook deze extra informatie gebruikt, en is het rapport dat voorligt meer dan een presentatie van antwoorden op een enquête. Vermits het hier vaak gaat om interne documenten, worden deze organisaties niet bij naam genoemd.

2.2. De methodiek 'online-vragenlijst'

Het grote voordeel van een online vragenlijst is dat er op een snelle manier relatief veel informatie kan verzameld worden, dat het instrument eenvoudig toegankelijk en gebruiksvriendelijk is. Nadelen zijn er vanzelfsprekend ook: minder kans tot nuance, en er bestaan drempels voor mensen/organisaties die een minder vlotte toegang hebben tot het internet.

We willen dus zeker niet pretenderen dat de resultaten van de vragenlijst 'een totale representativiteit' bezitten. Dat is ook niet zo, zoals uit de commentaren bij de analyse van de cijfergegevens zal blijken. Met de vragenlijst zelf wilden we vooral de 'temperatuur' opmeten, en nagaan wat er leeft bij vrijwilligers en organisatie rond dit onderwerp.

3. De resultaten

3.1. Deel 1: vragenlijst vrijwilligers

De volledige vragenlijst 'vrijwilligers' is opgenomen in de bijlage.

100 vrijwilligers reageerden en vulden de vragenlijst in. 24% van de vrijwilligers geeft aan actief te zijn in meerdere organisaties, waarvan de grote meerderheid actief is in twee organisaties, het maximum aantal organisaties waarin de vrijwilligers een engagement opnemen bedraagt 4.

3.1.1. Verdeling van de vrijwilligers over de sectoren

De indeling in sectoren is gebaseerd op de indeling die gepresenteerd wordt op de vacaturebank van www.vrijwilligerswerk.be

Sectoren

vorming & opvoeding	21% [21]
sport & ontspanning & vakantie	38% [38]
kunst & cultuur & toerisme	8% [8]
derde wereld & (mensen)rechten	5% [5]
sociale & culturele minderheden	6% [6]
natuur & leefmilieu & mobiliteit	4% [4]
welzijn & gezondheid(szorg)	10% [10]
chron. zieken & gehandicapten	7% [7]
bejaardencentra & ouderenzorg	3% [3]

De sectoren sport (toerisme en ontspanning), vorming (en opvoeding) en welzijn zijn het best vertegenwoordigd. Samen vertegenwoordigen ze 69 %.

Heel wat vrijwilligers hebben de sectoren nog verder verfijnd, maar dit leverde geen extra clusters op.

3.1.2. Overzicht van de hoeveelheid taken waaraan een kostenvergoeding is verbonden:

In het totaal duiden de vrijwilligers 135 taken aan:

- waarvan er 46 geen vergoeding krijgen (34%)
- waarvan 43 een forfaitaire vergoeding krijgen (31,8%), waarvan er 7 in natura betaald werden (16,2%)
- waarvan er 46 een reële vergoeding krijgen (34 %), waarvan er 9 in natura betaald werden (19,6%).

Voor iets meer dan een derde van de taken die vrijwilligers uitvoeren, ontvangt men absoluut geen enkele kostenvergoeding. De meerderheid ontvangt dus een of andere vorm van vergoeding.

De overige vrijwilligers die een vergoeding ontvangen (89 van de 135 taken), vallen vooral onder het reële kostenvergoedingsstelsel. Forfaitaire vergoedingen worden iets minder uitbetaald.

Vergoedingen in natura komen minder voor, 16 % van de vrijwilligers zegt dat ze op die manier vergoed worden (hoewel we zelf niet goed begrijpen hoe de werkelijke kosten in natura vergoed kunnen worden). Misschien geven de vrijwilligers hiermee aan dat ze af en toe ook een vergoeding in natura ontvangen?)

3.1.3. Waar in Vlaanderen situeren de respondenten zich?

De provincie Antwerpen piekt duidelijk: 46 % van de vrijwilligers, gevolgd door West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Limburg. Vlaams-Brabant en tenslotte Brussel zijn de hekkensluiters.

De gegevens zijn ongetwijfeld ook mee gerelateerd aan de uitgebreidheid en/of efficiëntie van het netwerk van de verschillende steunpunten vrijwilligerswerk, de verspreiding via websites van organisaties en sectoren. In eerdere vragenlijsten (en/of acties) hebben we al kunnen constateren dat het provinciaal steunpunt vrijwilligerswerk Antwerpen over een goed uitgebreid netwerk beschikt.

Geografische spreiding

Brussel:	0% [0]
Vlaams Brabant:	6% [6]
Antwerpen:	46% [46]
Oost-Vlaanderen:	13% [13]
West-Vlaanderen:	17% [17]
Limburg:	12% [12]

3.1.4. Wat vinden de vrijwilligers over de forfaitaire bedragen?

3.1.4.1. De maxima per dag?

Statistieken aangaande de effectieve bedragen

meningen over het huidige bedrag *per dag* vrijwilligers

vindt huidige bedragen prima:	73 [73%]
vindt huidige bedragen te hoog:	6 [6%]
vindt huidige bedragen te laag:	21 [21%]

voorgestelde bedragen <i>per dag</i>	vrijwilligers
het laagste opgegeven minimum	€ 0
het hoogste opgegeven maximum	€ 60
het gemiddelde	€ 32.78

Het merendeel van de vrijwilligers is tevreden met de hoogte van het maximumbedrag (met name 29,05 euro in 2008) dat mag worden vergoed, conform de vrijwilligerswet.

Een beperkt aantal vrijwilligers vindt het bedrag te hoog. Zij kunnen beschouwd worden als de 'principiëlen', die ervan overtuigd zijn dat vrijwilligerswerk per definitie zonder enige vorm van (financiële) compensatie moet gedaan worden.

Een op vijf vrijwilligers stelt dat het huidige maximumbedrag te laag ligt. Een van de respondenten geeft aan dat het bedrag zou gefixeerd moet worden op 60 euro per dag.

Het gemiddelde dat de vrijwilligers wensen, ligt op bijna 33 euro maximum per dag. Dit bedrag benadert sterk het huidige (wettelijk verankerde) bedrag. Dat is natuurlijk ook gerelateerd aan het feit dat bijna 3/4de van de vrijwilligers tevreden is met de huidige situatie. Doordat een aantal vrijwilligers meteen een vervijfvoudiging van het dagmaximum bepleit, wordt het gemiddelde enigszins opgetrokken.

3.1.4.2. De maxima per jaar?

We hebben de vraag naar de maximumvergoedingen uitgesplitst, en zowel gepolst naar wat de respondenten denken van het bedrag per dag als van het bedrag per jaar. Het dagplafond zou immers niet zozeer een probleem vormen, dan wel (in bepaalde gevallen) het jaarplafond.

De vrijwilliger kan volgens de huidige regeling immers maximum 40 keer (in de veronderstelling dat per mandag de maximum forfaitaire vergoeding wordt gegeven) per jaar een maximumvergoeding van 29,05 (2008) ontvangen.

meningen over het huidige bedrag <i>per jaar</i>	vrijwilligers
vindt huidige bedragen prima:	69 [69%]
vindt huidige bedragen te hoog:	4 [4%]
vindt huidige bedragen te laag:	27 [27%]

voorgestelde bedragen <i>per jaar</i>	vrijwilligers
het laagste opgegeven minimum	€ 0
het hoogste opgegeven maximum	€ 6.000
het gemiddelde	€ 1.649.23

De vraag naar de jaarmaxima geeft een iets ander beeld. Hoewel nog ongeveer 70 % van de vrijwilligers dit maximum acceptabel vindt, is er toch een iets hoger percentage (van 21 naar 27%) dat het bedrag te laag vindt. Het aantal vrijwilligers dat het jaarmaximum te hoog vindt, is eveneens gedaald (met 2%).

Ook hier zien we weer een 'gulzige vrijwilliger' die een substantiële verhoging (een verviervoudiging) van de maximale bedragen bepleit. Toch blijft het gemiddelde eerder aan de bescheiden kant (van 1.161,72 euro nu naar gemiddeld 1.649,23 euro).

Iets meer dan 2/3 van de vrijwilligers tevreden is met de huidige bedragen, zoals voorzien in de vrijwilligerswet. Er is iets meer tevredenheid over het dagmaximum dan over het jaarmaximum.
20% (en dat loopt op tot bijna 30% bij de organisaties) van de vrijwilligers is overtuigd dat de maxima zouden moeten worden opgetrokken. Toch stellen de vrijwilligers zich hierbij bescheiden op vermits het niet om extreme bedragen, zelfs niet over een verdubbeling van de actuele bedragen gaat.

3.1.5. Mening over de betekenis van een kostenvergoeding?

Met deze vraag wilden we nagaan hoe vrijwilligers kijken naar de kostenvergoeding: zien ze het als een vorm van 'zakgeld' verdienen of niet?

Een kostenvergoeding voor mijn vrijwilligerswerk vind ik ...	absoluut	relatief
goed om echte kosten te dekken (telefoon, verplaatsingen voor de organisatie).	52	52 %
nuttig om voor bepaalde prestaties vergoed te worden.	24	24 %
normaal.	22	22 %
overbodig.	2	2 %
Totaal	100	100 %

De helft (en wellicht meer, gezien meer dan 20% van de respondenten het 'normaal' vindt een vergoeding voor gemaakte kosten te ontvangen) van de vrijwilligers ziet de kostenvergoeding als een middel om gemaakte kosten te vergoeden, ongeveer 1/4de ziet de kostenvergoeding als een manier om een extra waardering te krijgen, een beloning voor de geleverde inzet. Er zijn slechts 2 vrijwilligers die een kostenvergoeding als 'overbodig' bestempelen.

3.1.6. Mening over het belang van de kostenvergoeding

We legden de vrijwilligers een stelling voor, waaruit we wilden afleiden hoe belangrijk het kostenvergoedingssysteem is voor het vrijwilligerswerk.

Met welke stelling ga je akkoord?	absoluut	relatief
Als ik geen kostenvergoeding zou krijgen, zou ik geen vrijwilligerswerk meer doen.	7	7 %
Wie een kostenvergoeding wil voor zijn inzet, is geen echte vrijwilliger.	13	13 %
Vrijwilligerswerk moet toegankelijk zijn voor iedereen dus zouden alle reële kosten vergoed moeten kunnen worden.	80	80 %
Totaal	100	100 %

Vrijwilligers engageren zich niet omwille van de kostenvergoeding. Slechts 7 % van de vrijwilligers stelt ermee te stoppen als er geen kostenvergoeding tegenover zou staan.

Daar tegen over staat echter dat het merendeel van de vrijwilligers (80%) het niet meer dan correct vinden dat de reële kosten vergoed moeten kunnen worden. Het niet vergoeden van reële kosten zou volgens hen immers een drempel naar het vrijwilligerswerk kunnen inhouden.

Voor een kleine groep is het ontvangen van een kostenvergoeding voor de inzet, bijna contradictorisch met wat zij onder vrijwilligerswerk verstaan.

3.1.7. Verbod op combinatie reële en forfaitaire kostenvergoeding

De regelgeving verbiedt de combinatie van reële met forfaitaire kostenvergoeding (behalve in specifieke gevallen). We vroegen aan de vrijwilligers of ze hiermee al werden geconfronteerd en hoe dat eventueel werd opgelost.

Op dit ogenblik mag je een forfaitaire of vaste vergoeding (per dag of prestatie) niet combineren met een terugbetaling van bewezen (reële) kosten. Levert deze regeling soms problemen op voor jou? Heb je bijvoorbeeld ooit al een kostenvergoeding moeten weigeren omdat je beide systemen niet mag combineren?	absoluut	relatief
Ja.	22	22 %
Neen.	57	57 %
Dat viel al eens voor, maar dat werd "creatief" opgelost.	18	18 %
Ik overtreed die regel wel eens en combineer beide systemen.	3	3 %
Totaal	100	100 %

Een kleine 60 % van de vrijwilligers heeft geen enkel probleem m.b.t. het verbod tot combinatie van beide kostenvergoedingssystemen. Toch hebben 4 op 10 vrijwilligers hiermee wel eens moeilijkheden; vaak wordt het probleem dan 'creatief' opgelost

3.1.8. Uitbetaling van een kostenvergoeding door een cliënt of een begunstigde van het vrijwilligerswerk.

De regeling m.b.t. de kostenvergoeding laat niet toe dat kostenvergoedingen rechtstreeks door de 'genieter van diensten' aan de vrijwilliger worden betaald. Enkel organisaties kunnen kosten vergoeden.

De praktijk leert echter dat de 'overtreding van deze regel' toch geregeld voorkomt.

Is het volgens u nodig dat in de wet voorzien zou worden dat vrijwilligers onder 'bepaalde voorwaarden' een kilometer- of vaste vergoeding mogen ontvangen van de cliënt?	absoluut	relatief
Ja	43	43 %
Neen	33	33 %
Geen mening	24	24 %
Totaal	100	100 %

Ongeveer 25 % van de vrijwilligers heeft geen mening over deze vraag. Dat heeft te maken met het feit dat deze kwestie voor heel wat soorten vrijwilligerswerk niet aan de orde is. Of de vrijwilligers die 'neen' antwoordden, te maken krijgen met rechtstreekse betalingen, is onduidelijk.

We kunnen er wel van uit gaan dat de 43 % die deze mogelijkheid wettelijk zou willen laten verankeren, op dit ogenblik met de problematiek wordt geconfronteerd.

3.1.9. Gebeurt het wel eens in uw organisatie dat cliënten/begunstigden de vrijwilliger rechtstreeks vergoeden?

De respondenten kregen bij deze vraag de mogelijkheid een eigen antwoord weer te geven. Ondanks het 'open' karakter van de vraag hebben we een aantal antwoorden kunnen clusteren.

77 van de 100 vrijwilligers die de vragenlijst invulden, reageerden op deze vraag.

66 vrijwilligers zeggen dat het niet gebeurt, waarvan er 6 toegeven dat ze niet zeker weten wat de gangbare praktijk binnen de organisatie is. 10 vrijwilligers stellen dat het wel voorkomt, met baar geld of in natura (attenties, eten & drinken,...).

3.1.10. Wat denk je van het idee om in plaats van een vergoedingsregeling te voorzien in een aftrekbaarheid van de belastingen van de kosten voor het vrijwilligerswerk?

In een beperkt aantal Europese landen bestaat er in bepaalde gevallen de mogelijkheid om de kosten voor het vrijwilligerswerk af te trekken van de belastingen.

Op het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw krijgen we af en toe een vraag in die zin. Maar leeft dit idee bij de vrijwilligers zelf?

38 % is voorstander van aftrekbaarheid.

45 % ziet in dit systeem weinig heil.

17 % heeft hierover geen mening.

Op de Hoge Raad voor Vrijwilligers werd in de werkgroep 'kostenvergoedingen' hetzelfde idee geopperd, maar al even snel weer verworpen. Argumenten vanuit de Hoge Raad voor Vrijwilligers om deze piste niet verder te onderzoeken zijn:

- *de moeilijke controleerbaarheid*
- *het feit dat dit systeem veel administratieve rompslomp voor de organisaties zou meebrengen*

3.1.11. Heb je zelf voorstellen m.b.t. de terugbetaling van kosten die door vrijwilligers gemaakt worden?

32 mensen reageerden op deze vraag.

De grote meerderheid (11 respondenten) zegt dat een terugbetaling van reële kosten als standaardprincipe zou moeten gehanteerd worden.

4 personen vinden dat het forfaitaire bedrag aangepast (lees "verhoogd") zou moeten worden, één vijfde stelt dat er absoluut geen enkel plafond zou mogen zijn. Eén persoon pleit voor een aftrekbaarheid van de belastingen van de door de vrijwilliger gemaakte kosten.

3.1.12. Hoe schat je het effect van een 'veralgemening van de kostenvergoeding' op het vrijwilligerswerk in?

67 vrijwilligers reageerden. Per vrijwilliger zijn er vaak meerdere antwoorden gegeven.

De meeste vrijwilligers zien deze trend eerder negatief: 23 vrijwilligers denken dat het op termijn nefast is voor het vrijwilligerswerk.

Toch vinden 15 respondenten dat de vrijwilliger geen geld moet toeleggen, er is al een engagement en reële kosten dienen terugbetaald te worden.

Negen vrijwilligers denken dat verenigingen het moeilijker zullen krijgen: als de kosten 'standaard' vergoed moeten worden, zal dat een grotere druk leggen op (vooral) kleinere verenigingen die minder financiële draagkracht hebben.

Eenzelfde aantal pleit voor een betere regeling van de vergoedingen. Hier wordt eigenlijk gealludeerd op het feit dat het onderscheid tussen de forfaitaire en reële kostenregeling niet voor iedereen even duidelijk is.

5 vrijwilligers geven aan dat de levensduurte stijgt, ook voor de vrijwilligers. Een degelijke compensatie is in hun ogen van essentieel belang om het vrijwilligerswerk levendig te houden.

3 vrijwilligers zien de kostenregeling als een instrument om de toegankelijkheid van het vrijwilligerswerk voor alle groepen en/of individuen in de samenleving te garanderen.

Tenslotte zijn er nog enkelingen die stellen dat het vrijwilligerswerk zal toenemen, dat de onderlinge concurrentie tussen organisaties zal toenemen, dat er steeds hogere eisen gesteld zullen worden aan vrijwilligers, en tot slot vrezen 2 vrijwilligers voor een grijs circuit.

3.2. Deel 2: vragenlijst organisaties

176 organisaties vulden de vragenlijst in. Ze zetten samen ongeveer 93.000 vrijwilligers in. Ingedeeld volgens grootte, levert dit het volgende beeld op:

Grootte	Aantal organisaties die de enquête invulden
< 5 vrijwilligers	7
5 - 10	24
10 - 50	83
51 - 100	27
101 - 200	15
201 - 1000	10
1001 - 5000	6
> 5000	4

3.2.1. Verdeling van de organisaties over de sectoren

De indeling in sectoren is gebaseerd op de indeling die gepresenteerd wordt op de vacaturedatabank van www.vrijwilligerswerk.be

Sectoren

vorming & opvoeding	5,68% [10]
sport & ontspanning & vakantie	20,45% [36]
kunst & cultuur & toerisme	9,09 % [16]
derde wereld & (mensen)rechten	2,27% [4]
sociale & culturele minderheden	6,25% [11]
natuur & leefmilieu & mobiliteit	1,7% [3]
welzijn & gezondheid(szorg)	21,02% [37]
chron. zieken & gehandicapten	10,8% [19]
bejaardencentra & ouderenzorg	7,95% [14]

Er zijn een aantal sectoren toegevoegd, maar op zich geen significant aantal.

Welke taken werden het meest aangeduid?

Overzicht taken	absoluut	relatief
administratie & ict & bestuur	46	14,11 %
onderwijs & begeleiding	37	11,35%
handenarbeid & horeca	27	8,28 %
zorg & aandacht	32	9,81 %
oppas & vervoer & EHBO	34	10,43 %
sport & spel & animatie	71	21,78 %
onthaal & informatie	23	7,05 %
redactie & communicatie	14	4,29 %
verkoop & fondsen & promo	2	0,61 %
andere	40	12,29 %
Totaal	326	100 %

3.2.2. Overzicht van de hoeveelheid taken waaraan een kostenvergoeding is verbonden:

In het totaal duiden de organisaties 326 taken aan (de informatie over de al dan niet vergoeding gaat hier over 325 taken) :

- waarvan er 74 geen vergoeding krijgen (22,7%)
- waarvan 130 een forfaitaire vergoeding krijgen (40%), waarvan er 20 in natura betaald werden (15,38%)
- waarvan er 121 een reële vergoeding krijgen (37,2 %), waarvan er 11 in natura betaald werden (9,09%).

De grote meerderheid van organisaties betaalt een kostenvergoeding uit, namelijk in 76,9 % van de gevallen (ongeveer 12,3 % hiervan ontvangt een vergoeding in natura). De forfaitaire vergoeding scoort hier het hoogst.

Het aantal organisaties dat geen kosten uitbetaalt, is iets meer dan 1 op 5.

3.2.3. Waar in Vlaanderen situeren de respondenten zich?

Net zoals we dat zagen bij de vragenlijst 'vrijwilligers' blijkt ook hier weer dat de provincie Antwerpen duidelijk piekt met een score van 57,6% gevolgd door Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Brussel.

We hebben minder respondenten uit Limburg en Vlaams-Brabant.

Zoals eerder gesteld kan er zeker een verband gelegd worden met de uitgebreidheid en/of efficiëntie van het netwerk van de verschillende steunpunten vrijwilligerswerk. In eerdere vragenlijsten (en/of acties) hebben we al kunnen constateren dat het provinciaal

steunpunt vrijwilligerswerk Antwerpen over een goed uitgebreid netwerk beschikt. Of het feit dat het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw gelokaliseerd is in Antwerpen, een rol speelt, is onduidelijk.

Geografische spreiding

Brussel:	6,4 % [11]
Vlaams Brabant:	4,65 % [8]
Antwerpen:	57,56 % [99]
Oost-Vlaanderen:	14,53 % [25]
West-Vlaanderen:	11,63 % [20]
Limburg:	5,23 % [9]

3.2.4. Wat vinden de organisaties over de forfaitaire bedragen?

3.1.4.1. De maxima per dag?

Statistieken aangaande de effectieve bedragen

meningen over het huidige bedrag <i>per dag</i>	organisaties
vindt huidige bedragen prima:	136 [77,3%]
vindt huidige bedragen te hoog:	7 [4 %]
vindt huidige bedragen te laag:	33 [18,8 %]

voorgestelde bedragen <i>per dag</i>	organisaties
het laagste opgegeven minimum	€ 0
het hoogste opgegeven maximum	€ 75
het gemiddelde	€ 39.54

Het merendeel van de organisaties is tevreden met de hoogte van het maximumbedrag (met name 29,05 euro in 2008) dat aan kostenvergoeding mag worden uitbetaald, conform de vrijwilligerswet.

Het aantal organisaties dat het forfaitaire maximumbedrag te hoog vindt, is erg beperkt (4%). Een minderheid van nog geen 20 % is niet tevreden met het dagmaximum, en vindt dat het bedrag opgetrokken dient te worden.

In vergelijking met de 32,8 euro die de vrijwilligers gemiddeld voorstelden als maximum, scoren de organisaties met 39,54 euro wel iets hoger. Het gaat ook hier niet om een spectaculaire verhoging van het bestaande bedrag.

3.2.4.2. De maxima per jaar?

We hebben de vraag naar de maximumvergoedingen uitgesplitst naar het bedrag per dag en ook per jaar, omwille van het feit dat we vaak horen van organisaties en vrijwilligers dat het dagplafond niet zozeer een probleem vormt, maar wel het gegeven dat een vrijwilliger beperkt is in een jaarengagement waaraan kostenvergoedingen zijn verbonden.

Vooraf bepaalde (sub)sectoren stuiten op dit probleem.

De vrijwilliger kan volgens de huidige regeling immers maximum 40 keer per jaar een maximumvergoeding van 29,05 (bedrag 2008) ontvangen.

meningen over het huidige bedrag <i>per jaar</i>	organisaties
vindt huidige bedragen prima:	123 [69,9 %]
vindt huidige bedragen te hoog:	5 [2,8 %]
vindt huidige bedragen te laag:	48 [27,3 %]

voorgestelde bedragen <i>per jaar</i>	organisaties
het laagste opgegeven minimum	€ 0
het hoogste opgegeven maximum	€ 6.000,00
het gemiddelde	€ 1.548,38

De vraag naar de jaarmaxima levert bij de organisaties een gelijkaardig plaatje op als bij de vrijwilligers. Ongeveer 70 % van de organisaties vindt dit maximum acceptabel. Meer organisaties (van 19 % naar 27%) vinden het jaarbedrag te laag. Organisaties pleiten voor een verhoging tot 1.548,38 euro/jaar, wat bescheidener is dan wat de vrijwilligers (nl. 1649,23 euro/maximum per jaar) vragen.

Algemeen kan gesteld worden dat meer dan 2/3de van de organisaties tevreden is met de huidige bedragen (voor de dagmaxima gaat het bijna om 8 op de 10), zoals voorzien in de vrijwilligerswet. Er is iets meer tevredenheid over het dagmaximum dan over het jaarmaximum.

Iets meer dan 27% van de organisaties is ervan overtuigd dat de maxima zouden moeten worden opgetrokken, vooral als het gaat om het jaarmaximum. Uit het gemiddelde blijkt dat het niet om een spectaculaire verhoging gaat, maar die gegevens zouden verfijnd dienen te worden naar sectoren en/of soorten activiteiten.

3.2.5. Mening over de betekenis van een kostenvergoeding?

Met deze vraag wilden we nagaan hoe vrijwilligers kijken naar de kostenvergoeding: zien ze het als een vorm van 'zakgeld' verdienen of niet?

Een kostenvergoeding voor onze vrijwilligers vinden we ...	absoluut	relatief
goed om echte kosten te dekken (telefoon, verplaatsingen voor de organisatie).	90	51,1 %
nuttig om voor bepaalde prestaties vergoed te worden.	40	22,7 %
normaal.	42	23,9 %
overbodig.	4	2,3 %
Totaal	176	100 %

De helft van de organisaties (en wellicht ligt het werkelijke percentage hoger, gezien 23,9% de vergoeding van kosten ziet als iets dat volkomen 'normaal' is) ziet de kostenvergoeding als een middel om gemaakte kosten te vergoeden, ongeveer 1/4 ziet de vergoeding als een manier om een extra waardering te geven, een beloning voor de geleverde inzet. Bijna 1/4 van de organisaties vindt het niet meer dan normaal dat de vrijwilligers een kostenvergoeding ontvangen, en amper 2,3 % ziet het nut er niet van in.

3.2.6. Mening over het belang van de kostenvergoeding

Is het kostenvergoedingssysteem een belangrijk onderdeel van vrijwilligersbeleid? Zouden de organisaties geen vrijwilligers meer vinden als er geen kosten meer zouden worden vergoed? We vroegen het.

Met welke stelling gaan jullie akkoord?	absoluut	relatief
Als we geen kostenvergoeding zouden geven, zouden we geen vrijwilligers meer vinden.	54	30,7 %
Wie een kostenvergoeding wil voor zijn inzet, is geen echte vrijwilliger.	11	6,25 %
Vrijwilligerswerk moet toegankelijk zijn voor iedereen dus zouden alle reële kosten vergoed moeten kunnen worden.	111	63,0 %
Totaal	176	100 %

Een derde van de organisaties is ervan overtuigd niet meer in staat te zijn vrijwilligers te vinden moest er geen kostenvergoeding worden uitbetaald. Dit is een pessimistische inschatting, omdat slechts 7 % van de vrijwilligers beweert af te haken indien de kosten niet langer zouden worden vergoed. Een dikke 60 % geeft aan dat het vrijwilligerswerk toegankelijk moet zijn voor iedereen, en ziet een kostenvergoedingssysteem waarbij de reële kosten worden terugbetaald als een instrument om dat te realiseren.

Een absolute minderheid van de organisaties is de mening toegedaan dat het ontvangen van een kostenvergoeding haaks staat op het vrijwilligerswerk.

Het vergoeden van kosten voor vrijwilligerswerk wordt als een normale zaak beschouwd, zowel door vrijwilligers als organisaties. Organisaties hebben een pessimistischere kijk op de zaak: ze vrezen dat een niet vergoeden van kosten tot een verminderd engagement zal of kan leiden. Vrijwilligers zelf stellen hun engagement niet van deze vergoeding te laten afhangen, hoewel ze toch duidelijk aangeven dat een (zeker een reële) kostenvergoeding normaal is.

3.2.7. Verbod op combinatie reële en forfaitaire kostenvergoeding

De regelgeving verbiedt de combinatie van reële met forfaitaire kostenvergoeding (behalve in specifieke gevallen). We vroegen aan de organisaties of ze hiermee geconfronteerd worden en hoe ze het desgevallend oplossen.

Volgens de wet mag een vrijwilliger een forfaitaire (vaste) kostenvergoeding niet combineren met een terugbetaling van bewezen (reële) kosten. Levert deze regeling soms problemen op voor jullie?	absoluut	relatief
Ja, soms moet een vrijwilliger de vergoeding weigeren.	37	21,02 %
Neen.	92	52,27 %
Dat viel al eens voor, maar dat werd "creatief" opgelost.	47	26,07 %
Totaal	176	100 %

De helft van de organisaties heeft geen moeilijkheden met het verbod op combinatie. Dat betekent dat een andere (kleine) 50 % hier wel moeilijkheden mee heeft (dit wordt ook door 43 % van de vrijwilligers respondenten beaamd). De manier waarop omgegaan wordt met het verbod, varieert.

In een deel van de gevallen (21%) heeft het verbod op mengen van beide systemen de consequentie dat de vrijwilligers niet (meer) vergoed kunnen worden, bij een kwart van de organisaties wordt eerder gezocht naar 'creatieve manieren' om de regeling te omzeilen.

Een (gelimiteerde) combinatie tussen forfaitaire en reële kostenvergoeding lijkt een goed idee. Hoewel ongeveer 70% van respondenten tevreden is met de huidige maxima (met uitzonderingen, zie hoger en verder), lijkt bijna 50 % van de respondenten toch gediend met een vorm van combinatiemogelijkheid.

3.2.8. Betaling door de begunstigde van het vrijwilligerswerk (de cliënt): is er een aanpassing van de wet nodig op dit vlak?

Is het volgens u nodig dat in de wet voorzien zou worden dat vrijwilligers onder 'bepaalde voorwaarden' een kilometer- of vaste vergoeding mogen ontvangen van de cliënt?	absoluut	relatief
--	----------	----------

Ja.	74	42,04 %
Neen.	42	23,86 %
Geen mening.	60	34,09 %
Totaal	176	100 %

Een groot deel van de organisaties (meer dan een derde) heeft over deze kwestie geen mening. Dat is normaal, het gaat om een specifiek probleem van bepaalde organisaties/activiteiten/subsectoren.

Iets meer dan 1 op 5 organisaties stelt dat de rechtstreekse betaling niet mag toegelaten worden, maar toch meer dan 40 % van de organisaties stelt dat het zou moeten kunnen.

3.2.9. Hoe regelen jullie dit soort betalingen?

In de administratieve richtlijnen wordt gesteld dat vrijwilligers niet rechtstreeks vergoed mogen worden door de begunstigden van het vrijwilligerswerk. Niet evident voor bepaalde organisaties... Hoe wordt het in de praktijk geregeld?

Hoewel kosten in principe enkel door de organisatie mogen vergoed worden, is het een algemene praktijk dat cliënten voor sommige diensten (vervoer, oppas,...) rechtstreeks aan de dienstverlenende vrijwilliger betalen. Als dit bij jullie het geval is, hoe wordt dat dan geregeld?	absoluut	relatief
Enkel via de vereniging. (eventueel met bewijs)	29	54,7 %
Rechtstreekse betaling gebeurt.	15	28,30 %
Gebeurt niet.	5	34,09 %
Wordt creatief opgelost	2	3,77 %
Andere	2	3,77 %
Totaal	53	100 %

Meer dan de helft van de organisaties die activiteiten organiseren waar een rechtstreekse betaling zou kunnen gebeuren, houdt zich aan de regels terzake. Kostenvergoedingen worden enkel betaald via de organisatie. In 24 % van de gevallen controleert de organisatie deze betalingen extra via bewijsstukken.

34 % geeft aan dat rechtstreekse betalingen niet voorkomen. Daar staat tegenover dat ongeveer 1/3de van de organisaties deze regeling aan de laars lapt: vrijwilligers worden wel rechtstreeks door de begunstigde van het vrijwilligerswerk vergoed.

Een beperkt aantal organisaties geeft "andere" antwoordmogelijkheden, in het ene geval wordt gezegd dat de organisatie geen zicht heeft of het al dan niet gebeurt, in de andere organisatie geldt de afspraak dat alles integraal naar de organisatie moet gaan.

3.2.10. Zijn er aanpassingen vereist aan de regeling inzake kostenvergoedingen?

We kregen 73 reacties.

We rangschikken de reacties naar volgorde van belangrijkheid (meeste aangestipt door de organisaties):

- 22 (van de 73 respondenten, of 30 %) organisaties stellen dat een mix tussen de reële en de forfaitaire kostenvergoeding mogelijk zou moeten zijn, opdat de kilometers die vrijwilligers rijden, vergoed kunnen worden.
- 17 (23%) organisaties pleiten voor een eenvoudigere regelgeving
- 9 (12,3%) organisaties stellen dat men moet tegengaan dat er te grote verschillen zouden ontstaan tussen organisaties, nl. diegene die kunnen vergoeden en diegene die dat niet kunnen. Zij zien heil in een ondersteuning via werkingsmiddelen van de organisaties
- 8 (11%) organisaties vinden dat een hoger dagmaximum mogelijk moet zijn
- 3 (4,1 %) respondenten vinden dat er een verplichting zou moeten zijn om de reële kosten van vrijwilligers te vergoeden
- 3 (4,1 %) respondenten stellen dat alle vrijwilligers gelijk behandeld moeten worden, iedereen gelijk voor de wet is hun stelling
- 2 (2,7 %) respondenten denken dat het mogelijk moet zijn om uitzonderingen op de wet toe te staan
- slechts één respondent stelt voor om de kosten voor het vrijwilligerswerk aftrekbaar te maken van de belastingen

3.2. 11. We merken dat het belang van de vergoeding van vrijwilligerswerk zowel bij sommige vrijwilligers als organisaties toeneemt.

Hoe schat je het effect van deze trend in op termijn?

101 van de 176 organisaties hebben op deze vraag gereageerd. Vermits het open antwoorden betrof, zijn sommige antwoorden in meerdere groepen te steken. We geven ze hier in orde van belangrijkheid:

Antwoord	absoluut	relatief
Kostenvergoeding is een must, is fair t.a.v. vrijwilligers	53	52,5 %
Het is een opwaartse trend om vrijwilligers te vergoeden	32	31,7 %
Het kan een aspect zijn van motivatie van vrijwilligers	20	19,8 %
Dit is nefast voor het vrijwilligerswerk	15	14,8 %
Het zal de ongelijkheid tussen organisaties doen toenemen	13	12,9 %
Men mag geen geld verdienen met vrijwilligerswerk	6	5,9 %
De last op de organisaties wordt groter, een aangepaste subsidieregeling is vereist	6	5,9 %
Toenemende professionalisering van het vrijwilligerswerk	3	2,9 %
We merken hier niets van	3	2,9 %
Andere	1	0,99 %
Totaal (totaal aantal respondenten voor deze vraag)	101	100%

De meeste respondenten staan achter het principe dat door de vrijwilliger gemaakte kosten vergoed moeten worden, het is voor hen een 'natuurlijke zaak'. Er valt hier en daar wel wat nuance op te tekenen: de ene organisatie vindt enkel de reële kostenvergoeding verantwoord, terwijl de andere een koppeling maakt tussen de inzet van vrijwilligers en de compensatie die hier tegenover gezet kan worden: de kostenvergoeding mag voor hen dan ook wat meer zijn dan louter de terugbetaling van gemaakte kosten.

Een derde van de organisaties stelt vast dat kostenvergoedingen ingeburgerd zijn en constateren hierin zelfs een duidelijke stijging van de vraag. Amper 3 respondenten merken hier absoluut niets van binnen hun organisatie.

Bijna 20 % van de respondenten geeft aan dat de kostenvergoeding een motiverend effect kan hebben: om bepaalde soorten vrijwilligers aan te trekken, om vrijwilligers te vinden voor specifieke taken,... Het aanbieden van een kostenvergoeding kan in deze optiek beschouwd worden als een instrument om het vrijwilligerswerk levendig te houden.

Ongeveer 15 % stelt dat de hele kwestie van de kostenvergoedingen nefast is voor het vrijwilligerswerk. Zij denken dat het vrijwilligerswerk op deze manier niet kan blijven overleven, en dat zelfs de 'rechtschappen vrijwilliger' met uitsterven is bedreigd.

Een 13 % van de organisaties ziet een groeiende ongelijkheid tussen de organisaties ontstaan: diegenen die de financiële middelen hebben om kosten te vergoeden, en diegenen die er geen middelen voor hebben. Zij zullen meer met elkaar in concurrentie gaan, waarbij de minst biedende wellicht het pleit verliest.

Hierbij aansluitend zijn er een aantal respondenten (5,9%) die aangeven dat een toenemende vraag naar terugbetaling van kostenvergoedingen een financiële druk zal leggen op de organisaties. Een aangepast subsidiebeleid kan hier volgens hen aan verhelpen.

Hetzelfde percentage (5,9 %) stelt duidelijk dat het niet de bedoeling kan zijn dat mensen geld zouden verdienen aan het vrijwilligerswerk.

3.3. Vergelijking tussen vrijwilligers en organisaties

De antwoorden van vrijwilligers op de vragen die we hun voorschotelden, zijn niet wezenlijk verschillend van de antwoorden van de organisaties. Ten dele kan dit verklaard worden uit het feit dat een aantal mensen onze vragenlijst hebben ingevuld vanuit beide posities.

Meer essentieel is echter dat we kunnen concluderen dat er een ruime consensus bestaat over het feit dat het niet meer dan rechtvaardig is dat de kosten van vrijwilligers vergoed zouden moeten kunnen worden. Uit de antwoorden en de dagelijkse praktijk kunnen we vaststellen dat zowel vrijwilligers als organisaties toch meer belang hechten aan de kostenvergoeding als ze doen uitschijnen....

3.3.1. Zijn de kostenvergoedingen ingeburgerd in het vrijwilligerswerk?

De regelgeving (omzendbrief Viseur 1999, KB sociale zekerheid 2001) voorzag al voor de inwerkingtreding van de vrijwilligerswet in een systeem om de kosten van de vrijwilligers te vergoeden. Het gaat hier om een regeling die uitgewerkt is door de administratie van Financiën, wat het een fiscale regeling maakt (zie verder). De publicatie van een K.B. via Sociale Zaken (2001) leidde er toe dat de kostenvergoeding ook op SZ-vlak werd aanvaard (en dus formeel van hun mogelijke status van 'inkomen' werden ontdaan) zodat de vrijwilliger op de kostenvergoeding niet enkel officieel geen belasting dient te betalen, maar ook dat er officieel geen SZ-bijdragen worden van afgetrokken. Het K.B. liet bovendien toe dat de vastgelegde bedragen geïndexeerd konden worden (wat ook door de fiscus gevolgd werd).

Deze regeling is niet onbelangrijk. Want het wordt wel eens vergeten, vrijwilligerswerk mag dan wel per definitie 'onbezoldigde inzet' impliceren, het is niet volledig kostenvrij. De regelingen (voor de vrijwilligerswet!) aanvaardden dit principe.

Organisaties die op een gedegen manier met hun vrijwilligers omgaan, investeren in menselijke middelen: door hen opleiding te verschaffen, informatie te verstrekken, te ondersteunen, hen te verzekeren, ... Dat kost geld. In het Verenigd Koninkrijk is er een instrument ontwikkeld (VIVA) dat organisaties in staat stelt deze berekening te maken. Vrijwilligers hebben ook kosten: ze verplaatsten zich van en naar de organisatie, naar activiteiten, nemen eventueel extra bestuurstaken op waardoor er nog extra vergaderingen bij hun engagement komen, ze bereiden zich voor, volgen cursussen (vaak ook tijdens het weekend),...

Aan al deze activiteiten zijn zichtbare en soms minder zichtbare kosten verbonden.

Vanzelfsprekend (hoewel, veel vrijwilligers zien het net anders, en suggereren een evolutie naar een 'recht' op kostenvergoeding) heeft elke organisatie het recht om te bepalen of ze een kostenvergoeding als een belangrijk element van haar vrijwilligersbeleid ziet.

De vrijwilligerswet legt daarom in haar informatieplicht op dat de organisatie de vrijwilliger daarvan vooraf moet informeren. De realiteit van de kostenvergoedingen is erg divers: voor sommige organisaties is het een natuurlijk, vanzelfsprekend iets om de vrijwilligers te vergoeden, andere organisaties hanteren het principiële standpunt dat vrijwilligerswerk moet worden uitgevoerd zonder dat daar enige vorm van kostenvergoeding tegenover staat.

We zouden uit de gegevens kunnen afleiden dat het merendeel van de organisaties opteert voor ene of andere vorm van kostenvergoeding. We kunnen zelfs vermoeden dat de visie op het vrijwilligerswerk ten dele bepaalt of de vergoeding geregeld wordt via het forfaitaire dan wel via het reële systeem. Er zijn immers organisaties die de betaling van vergoedingen in hun rekruteringsbeleid opnemen.

In sommige organisaties en of (sub)sectoren is het vergoeden van vrijwilligers dan weer 'not done'.

Het is niet aan het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw om hierover een oordeel te vellen. Wel om er mee voor in te staan dat het wettelijk kader m.b.t. de kostenvergoedingen op een vrijwilligerswerkfreundelijke manier wordt geregeld: niet teveel regelgeving en/of administratieve overlast voor de organisatie en rekening houdend met het feit dat de vrijwilliger effectief kosten maakt, al gaat het om zogenaamde 'opportuïteitskosten'.

De kostenvergoedingen zijn in het algemeen dus wel ingeburgerd.

Uit de attitude van de organisaties ten aanzien van de vraagstelling ter zake in onze enquête en de concrete cijfers is af te leiden dat er voor het merendeel van de activiteiten in het vrijwilligerswerk een kostenvergoeding wordt voorzien (gemiddeld gezien wordt voor 7 op de 10 activiteiten een vergoeding voorzien).

Het leeuwendeel van de vergoeding van de kosten gebeurt in baar geld, vermits er enkel ongeveer 10 % 'in natura' wordt vergoed (tickets,...).

Zowel de forfaitaire als de reële kostenvergoeding wordt gehanteerd. Het is uit de gegevens moeilijk af te leiden of de forfaitaire kostenvergoeding primeert, omdat de gegevens van de organisaties en de vrijwilligers wat dat betreft verschillen (de tabellen verderop geven hierover wel interessante informatie)

Interessanter is hier verder een uitsplitsing te maken naar (sub) sectoren (zie verder), omdat de forfaitaire kostenvergoeding vermoedelijk populairder is in bepaalde sectoren en/of organisaties. We denken hierbij aan de kostenvergoedingen die lesgevers in de socioculturele sector ontvangen, vrijwilligers in de sport, vrijwilligers actief in opspasdiensten. De aard van de activiteit is hierbij vrij determinerend.

Ongeveer 1/3de van de vrijwilligersorganisaties vergoedt de vrijwilligers op geen enkele manier (wat niet uitsluit dat de vrijwilligers op occasionele basis een cadeautje ontvangen, of eens in de watten worden gelegd).

We hebben niet expliciet gepolst of vrijwilligers betreuren geen kostenvergoeding te ontvangen, of dat ze daarvoor zelf kiezen. Uit de verzamelde commentaren is wel af te leiden dat er zowel bij de vrijwilligers als bij de organisaties fervente tegenstanders van kostenvergoedingen zijn te vinden. Voor hen staan kostenvergoedingen haaks op het vrijwilligerswerk.

Als organisaties geen kosten vergoeden, kan dat een bewuste keuze van de organisatie zijn, waarbij de organisatie soms haar eigen visie op vrijwilligerswerk (het is iets dat je voor niets doet, punt uit) oplegt aan de vrijwilliger; of omdat de organisatie ervan overtuigd is dat er andere manieren zijn om vrijwilligersbeleid te voeren (en zich hier meestal impliciet, soms ook expliciet kritisch uitlaten over organisaties die wel voor kostenvergoedingssystemen opteren).

In de meeste gevallen gaat het echter om een gebrek aan middelen om de vrijwilligers te vergoeden. Minder financieel draagkrachtige organisaties kiezen er soms ook voor een gedifferentieerde vergoedingspolitiek op na te houden: zij reserveren de schaarse

middelen voor de vrijwilligers die hieraan nood hebben of er expliciet naar vragen. Er zijn bovendien een aantal organisaties die naar meer financiële ondersteuning van de overheid op dit vlak vragen, via expliciete subsidiëring.

Vrijwilligers vinden van hun kant dat een reële kostenvergoeding niet meer dan normaal is. Er zijn vanzelfsprekend ook heel wat organisaties die daar net hetzelfde over denken.

Omtrent de forfaitaire vergoeding bestaat het meest 'spanning'. Aan de kant van de vrijwilligers zijn er een aantal mensen die dit systeem zien als een vorm van verkapt loon, de ontwikkeling van een parallel arbeidscircuit,... Eenzelfde opinie is ook terug te vinden bij een aantal organisaties die de uitbetaling van een forfaitaire kostenvergoeding zien als een soort 'concurrentievervalsing' tussen vrijwilligersorganisaties.

Naar onze mening gaat het hier teveel over een subjectief waardeoordeel: er zijn immers heel wat situaties denkbaar waarbinnen de forfaitaire vergoeding een duidelijk en werkbaar kader geeft om de kosten te regelen. 'Forfaitair' staat voor ons dus geenszins synoniem voor 'verkapte' betaling!

De organisaties die opteren voor een forfaitaire kostenvergoeding doen dat vaak omwille van de eenvoud van het systeem; de bewijsstukken moeten niet verzameld worden, en er kan een eenvormig systeem gehanteerd worden voor alle vrijwilligers.

3.3.2. De maxima van de forfaitaire vergoeding

3.3.2.1. Het dagmaximum

Er zijn meer organisaties (77,3%) dan vrijwilligers (73%) tevreden met het huidige dagmaximum. In beide gevallen gaat het om een 20 % die de bedragen te laag vindt.

Organisaties ingedeeld in sectoren en het dagmaximum

Zijn er nu grote verschillen op te merken op basis van een indeling in sectoren?

We hebben de gegevens verder uitgesplitst op basis van een indeling in sectoren. De sectoren die gehanteerd werden als basis in deze enquête, en die gebaseerd zijn op de sectorindeling van de databank, werden gehergroepeerd in volgende sectoren:

- Welzijn en gezondheid (inclusief chronische zieken en gehandicapten, bejaardencentra en ouderenzorg en dienstencentra van OCMW's): 79
- Sport: 37
- Sociocultureel werk (vorming en opvoeding): 11
- Kunst: 17
- Jeugd: 8
- Sociale en culturele minderheden: 9
- Derde Wereld en Humanitaire Actie: 3

Andere mogelijke sectoren bespreken we niet, omwille van een te laag aantal deelnemers (zo valt bvb. de milieusector eruit omwille van het feit dat er slechts één milieuorganisatie

deelnam aan de vragenlijst). Van de 176 organisaties die deelnamen aan de vragenlijst vallen er 164 onder de hergroepering.

We geven eerst een overzicht van de verdeling van de vergoedingstypes per sector. Het aantal weerspiegelt het aantal ingegeven taken. Er zijn immers heel wat organisaties die een differentiatie maken in het al dan niet vergoeden van kosten op basis van de activiteiten. Het aantal verschilt dus van het aantal organisaties-respondenten.

Vergoedingstypes per sector

Sector/ systeem	welzijn		sport		SCW		kunst		jeugd		SCmind		3 ^{de} wereld		Totaal	
Geen vergoeding	31	22,5	6	9,5	8	42,1	8	30,8	0	0	9	39,1	1	20	63	21,5
Forfaitair	33	24,0	46	73,0	8	42,1	11	42,3	8	42,1	9	39,1	1	20	116	39,5
Reële	70	50,7	9	14,3	3	15,8	5	19,2	11	57,9	4	17,4	3	60	105	35,8
Natura	4	2,9	2	3,2	0	0	2	7,7	0	0	1	4,3	0	0	9	3,1
Totaal (taken)	138	100	63	100	19	100	26	100	19	100	23	100	5	100	293	100

Uit de tabel kunnen we afleiden dat de reële kostenvergoeding vooral populair is in de welzijns- en de jeugdsector. Daar hanteert men in meer dan de helft van de gevallen een systeem gebaseerd op de werkelijk, bewezen kosten.

In de jeugdsector (dat blijkt uit de antwoorden van de vrijwilligers, waarvan er veel zich engageren in speelpleinwerkingen) komt de forfaitaire kostenvergoeding ook vaak voor.

Het geeft aan dat de keuze van de vergoedingsregeling sterk gedetermineerd wordt door de aard van de activiteit. Forfaitaire vergoedingen komen vooral voor in de subsector 'speelpleinwerking'.

In de sportsector zijn vooral forfaitaire kostenvergoedingen populair. Ze scoren hoger dan het gemiddelde. Dit is vooral te relateren aan de vergoedingen die worden uitgekeerd aan sporttechnische trainers e.d.. In de Welzijnssector wordt ongeveer een kwart van de vergoedingen gebaseerd op een forfaitair systeem: hier hebben we vooral te maken met allerlei soorten oppasdiensten en andere specifieke dienstverleningen. De sector sociaal-cultureel werk en de sector 'kunst' (o.a. amateurkunsten) hanteert ook vaak forfaitaire vergoedingen (lesgevers, performers,... e.d.).

Volgens bovenstaande gegevens worden vooral activiteiten binnen de sectoren sociaal-cultureel werk, sociale en culturele minderheden en kunst niet vergoed. De sector kunst steekt er dan weer bovenuit wat betreft het vergoeden in natura (wellicht allusie op het feit dat er vaak vergoed wordt met gratis tickets,...).

De sector Derde Wereld telt te weinig organisaties om hieruit conclusies uit af te leiden.

Globaal genomen komt de forfaitaire vergoedingsregeling iets frequenter voor dan de reële kostenvergoedingsregeling, maar zoals gesteld, met verschillen tussen (sub)sectoren.

Nog interessanter wordt het wanneer we nagaan hoe de verschillende sectoren denken over het dagmaximum. Wie is er vooral vragende partij voor een verhoging?

Sector/ bedrag	welzijn	sport	SCW	kunst	jeugd	SCmind	3 ^{de} wereld	Totaal
35 euro	1				1			2
40 euro	3	2						5
50 euro	2	6	3	1	2	1		13
60 euro	1	2						3
75 euro								
> 75 euro			1	1				2
Totaal	7	10	4	2	3	1	0	25

Het zijn vooral organisaties uit de sportsector die een verhoging van het toegelaten dagmaximum vragen, gevolgd door organisaties uit de welzijnssector. De andere sectoren lijken eerder tevreden met het huidige dagbedrag.

Deze vraag van de sportsector heeft te maken met het – gebrek aan - specifieke statuut van trainers en scheidsrechters. Voor sommige van deze personen is het vrijwilligersstatuut in feite onaangepast. De sportsector werkt echter momenteel aan een voorstel van oplossing voor trainers en scheidsrechters, waarbij deze uit het vrijwilligersstatuut zouden gelicht worden om een eigen, specifiek statuut te krijgen. Hierdoor zouden veel problemen met de onkostenvergoedingen in het kader van vrijwilligerswerk opgelost zijn voor deze sector.

13 van de 25 (52%) organisaties die om een verhoging vragen, denken dat 50 euro een realistischer dagmaximum is. 28 % ziet een lichtere verhoging (lager dan 50 euro) als goede norm. 1 op 5 gaat er vanuit dat het huidige bedrag fors opgetrokken zou moeten worden.

Verhouding aantal organisaties die een verhoging van het dagmaximum bepleiten in relatie tot aantal respondenten per sector.

Sector/ bedrag	welzijn	sport	SCW	Kunst	Jeugd	SCmind	3 ^{de} wereld	totaal
verhoging	7	10	4	2	3	1	0	25
Org/sector	79	37	11	17	8	9	3	164
relatief	8,9 %	27 %	36,4 %	11,8 %	37,5 %	11,1 %	0	15,2 %

Voor een aantal sectoren zijn de aantallen te klein om er eenduidige conclusies uit af te leiden.

Vrijwilligers ingedeeld in sectoren en het dagmaximum

Dezelfde analyse voerden we uit bij de vrijwilligers.

Sector/ systeem	welzijn		sport		SCW		kunst		jeugd		SCmind		3 ^{de} wereld		Totaal	
Geen vergoeding	10	34,5	4	17,4	12	66,7	0	0	2	7,1	0	0	4	57,1	32	29,3
Forfaitair	5	17,2	7	30,4	5	27,8	2	50	15	53,6	0	0	0	0	34	31,2
Reële	14	48,3	10	34,5	0	0	2	50	11	39,3	0	0	3	42,8	40	36,7
Natura	0	0	2	8,7	1	5,6	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2,7
Totaal (taken)	29	100	23	100	18	100	4	100	28	100	0	0	7	100	109	100

De vrijwilligers geven een ander beeld op de realiteit. Dat heeft te maken met het feit dat de representativiteit van het vrijwilligerslandschap in deze enquête beperkt is. We merken dat er bijvoorbeeld een aantal mensen uit een zelfde sportclub deelnamen, of vooral jongeren die zich engageren in de speelpleinwerking. Dat leidt ertoe dat de gegevens die ons door vrijwilligers verstrekt werden, afwijken van de organisaties.

We merken dat bijna 70% van de vrijwilligers uit de socio-culturele sector stelt geen vergoeding te ontvangen. Het gaat meestal om vrijwilligers die actief zijn in een lokale afdeling van een grotere organisatie. Uit de jeugdsector zou dan blijken dat de forfaitaire vergoeding de belangrijkste regeling is in deze sector. We kunnen niet anders dan dit beschouwen als een scheeftrekking van de realiteit. De jeugdsector is, met uitzondering van bepaalde subsectoren en/of specifieke activiteiten, wellicht nog de grootste sector waar de vergoeding van kosten eerder uitzondering dan regel is.

We gaan na hoe de vrijwilligers actief binnen verschillende sectoren denken over het dagmaximum. Wie is er vooral vragende partij voor een verhoging?

Sector/ bedrag	welzijn	sport	SCW	kunst	jeugd	SCmind	3 ^{de} wereld	Totaal
35 euro	2				3			5
40 euro	3	1	1					6
50 euro	2	1		0	2			5
60 euro		2	1					3
75 euro								
> 75 euro	1	1		0				2
Totaal	8	6	2	0	5	0	0	21

19 vrijwilligers (van de 100) vragen een hoger dagmaximum. Uit deze gegevens zouden vooral de vrijwilligers uit de welzijnssector daarop uit zijn, gevolgd door hun collega's uit de sport en de jeugd.

Het feit dat de welzijnsvrijwilligers hier wat hoger scoren is te relateren aan het aantal 'oppassvrijwilligers' dat deelnam en de vragenlijst invulde.

Verhouding aantal organisaties die een verhoging van het dagmaximum bepleiten in relatie tot aantal respondenten per sector.

Sector/ bedrag	welzijn	sport	SCW	kunst	jeugd	SCmind	3 ^{de} wereld	Totaal
verhoging	8	4	2		5	0	0	19
vws/sector	29	23	18		28	0	7	83
relatief	27,6 %	17,4 %	11,1%	0	17,8 %	0 %	0	22,9 %

3.3.2.2. Het maximum bedrag per jaar

Als we nu bekijken wat vrijwilligers en organisaties denken over het jaarmaximum, zien we dat de percentages van beide groepen erg goed overeenstemmen: 70 % van zowel vrijwilligers als organisaties is tevreden met het thans gehanteerde jaarmaximum.

In vergelijking met de gegevens over het dagmaximum kunnen we vaststellen dat een kleiner aantal tevreden is, want het aantal vrijwilligers en organisaties dat een verhoging wil van het jaarmaximum, bedraagt bijna 30 % (27 %).

De organisaties en het jaarmaximum

Hoe denken de verschillende sectoren over het jaarmaximum. Wie is er vooral vragende partij voor een verhoging?

Sector/ bedrag	welzijn	sport	SCW	kunst	jeugd	SCmind	3 ^{de} wereld	Totaal
verhoging	17	18	2	3	3	0	1	25
Org/sector	79	37	11	17	8	9	3	164
relatief	21,5 %	48,6 %	18,2 %	17,6 %	37,5 %	0	33,3	15,2 %

Het is vooral de sportsector die hogere jaarmaxima vraagt, hierin gevolgd door de sectoren jeugd (wegens het kleine aantal participerende organisaties ligt het percentage vermoedelijk te hoog), en de sector welzijn.

Welke bedragen worden voorgesteld door de verschillende sectoren m.b.t. de verhoging van het jaarmaximum?

Sector/ bedrag	welzijn	sport	SCW	kunst	jeugd	SCmind	3 ^{de} wereld	Totaal
1200 euro	1	1			1			2
1500 euro	3	1		1				5
1850 euro	1	1						2
2000 euro	4	7	1	1	1			14
2500 euro	7	5	1		1		1	15
> 2500	1	3		1				5
Totaal	17	18	2	3	3	0	1	44

Van de 44 organisaties die een verhoging van het jaarmaximum voorstellen, situeert het wenselijk bedrag zich voor de grote meerderheid tussen de 2.000 (31,8%) en 2.500 euro (34%).

Ongeveer 20 % bepleit een lichte verhoging van het huidige jaarmaximum. Iets meer dan 10% (11,4%) droomt van een fundamentele verhoging.

De vrijwilligers en het jaarmaximum

De situatie bekeken vanuit de bril van de vrijwilligers

Sector/ bedrag	welzijn	sport	SCW	kunst	jeugd	SCmind	3 ^{de} wereld	Totaal
1200 euro								0
1500 euro	1				3			4
1850 euro					1			1
2000 euro	2	1			1			4
2500 euro	2	1						3
> 2500	1		2					3
Totaal	6	2	2	0	5	0	0	15

De absolute aantallen zijn hier te beperkt om zinvolle conclusies uit af te leiden. Het is duidelijk dat een klein aantal vrijwilligers hogere maxima bepleit.

4. Kwalitatieve gegevens

4.1. De mening over de betekenis van de kostenvergoeding

Ook hier kunnen we vaststellen dat de meningen tussen vrijwilligers en organisaties gelijklopend zijn. (zie 3.1.5. en 3.2.5.).

Iets meer dan de helft vindt dat een kostenvergoeding dient om de reële kosten te vergoeden. Dat wordt in de antwoorden nog verder gespecificeerd. Zowel vrijwilligers als organisaties hechten immers veel belang aan de toegankelijkheid van het vrijwilligerswerk voor iedereen.

Iets minder dan een kwart van de respondenten ziet de kostenvergoeding als een vorm van 'waardering': de vergoeding hoeft voor hen niet per definitie een vergoeding te zijn van gemaakte kosten, het kan een vorm van beloning voor inzet zijn. Het huidige forfaitaire kostensysteem laat dat ook wel toe.

Uit de antwoorden is niet (en zelfs nergens) af te leiden dat vrijwilligerswerk geconcipieerd wordt als een mogelijke bron om inkomsten te verwerven, noch als systeem om 'goedkope' arbeidskrachten te engageren. We willen hiermee niet beweren dat sommige organisaties niet (bijna) over de schreef gaan. Dat kunnen we afleiden uit de vragen die ons via e-mail en de infosessies 'vrijwilligerswet' bereiken.

Toch wordt in de meeste gevallen sereen en evenwichtig omgesprongen met de kostenregeling.

Dit is niet contradictorisch met het gegeven dat mensen het normaal vinden een terugbetaling te ontvangen van gemaakte kosten.

4.2. Het belang van de kostenvergoeding

Is een kostenvergoedingsregeling van essentieel belang om het vrijwilligerswerk draaiende te houden? De meningen van vrijwilligers en organisaties verschillen wezenlijk: vrijwilligers geven aan er niet teveel belang aan te hechten. Enkel 7 % van de vrijwilligers zou zijn engagement opgeven mochten zijn kosten niet vergoed worden.

Toch vindt de overgrote meerderheid (80 % van de vrijwilligers, 63 % van de organisaties) dat het principe van terugbetaling van kosten ingeburgerd zou moeten zijn: omdat de levensduurte stijgt, omdat gesteld wordt dat men er niet op zou moeten toelagen, om het vrijwilligerswerk voor iedereen toegankelijk te maken (en te houden).

Hoewel een klein deel van de organisaties niet het idee heeft dat vrijwilligers veeleisender geworden zijn op het vlak van de terugbetaling van de kosten, geeft 30 % van de organisaties aan dat ze geen vrijwilligers meer zouden vinden moest er geen kostenvergoeding tegenover staan.

We kunnen er niet over twijfelen dat er meer druk gevoeld wordt door de organisaties. Dat geven ze aan in de open vragen en stellen daarbij dat ze ook meer dan de idee hebben dat het al dan niet vergoeden van kosten een competitief voor- of nadeel is.

Een kleine minderheid (13 % van de vrijwilligers, 11 % van de organisaties) stelt dat vrijwilligerswerk principieel los moet staan van welke vorm van vergoeding. Enkele organisaties geven aan dat bepaalde vrijwilligers expliciet verzaken aan de mogelijkheid om een vergoeding voor gemaakte kosten te ontvangen.

4.3. Zou het mogelijk moeten zijn dat de forfaitaire kostenvergoeding met de reële gecombineerd kan worden?

4 op 10 vrijwilligers ondervindt wel eens moeilijkheden met het verbod op de cumulatie van reële en forfaitaire kostenvergoedingen, 5 op de 10 organisaties wordt met de problematiek geconfronteerd.

De vraag is echter of hier geen sprake is van onderschatting van het probleem. Uit de informatiesessies van het VSVW, de vragen en de e-mails die we ontvangen, denken we dat het verbod op cumulatie heel wat organisaties in moeilijkheden brengt.

De werkgroep 'kostenvergoedingen', die operationeel is in de schoot van de Hoge Raad voor Vrijwilligers, signaleert de kwestie als één van de belangrijkste knelpunten.

Een aantal organisaties bevestigt dat ze dit probleem omzeilen via zogenaamde 'creatieve oplossingen'. Vanzelfsprekend wordt dan ook geflirt met risico's: men gaat immers het reglementaire boekje te buiten.

4.4. Rechtstreekse betaling door de begunstigde(eventueel de cliënt) aan de vrijwilliger

Deze kwestie is niet relevant voor de meerderheid van de organisaties. Het zijn vooral, zomete uitsluitend, organisaties waarin vrijwilligers specifieke diensten verlenen aan mensen (zoals vervoersdiensten, oppas, boodschappen, kleine diensten...) waar de problematiek zich situeert.

De vrijwilligers 'rekent' af met de begunstigde. In een aantal gevallen zal de betaling overgemaakt worden aan organisaties (een aantal organisaties in onze enquête geven aan te werken met bewijsstukken); in andere organisaties wordt de betaling van de begunstigde aan de vrijwilliger gezien als de vergoeding voor de gemaakte kosten. De organisatie interfereert niet (en heeft dan ook geen controle).

Uit de vragenlijst leiden we af dat iets meer dan 40% van de respondenten stelt dat een uitbetaling door de begunstigde mogelijk zou moeten zijn. Telkens heeft een derde van de respondenten geen mening over deze kwestie: het is zoals gezegd een zaak die niet elke organisatie en/of vrijwilliger treft.

5. Problemen die vanuit het werkveld gesignaleerd worden

De vragenlijst had tot doel om organisaties over specifieke elementen van de kostenvergoedingsregeling te bevragen. Voor sommige sectoren was de vragenlijst te 'gesloten' om eraan deel te nemen. Zij hebben hun bezorgdheden overgemaakt (zie verder).

Uit de informatiesessies m.b.t. de vrijwilligerswet, de telefoons en e-mails die het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk (en de provinciale en het Brussels steunpunt) ontvangen, kunnen nog bijkomende problemen gedetecteerd worden.

5.1. Onvoldoende kennis van de bestaande kostenvergoedingssystemen

De vrijwilligerswet blijkt op het gebied van de kostenvergoeding onvoldoende houvast te bieden. De wet is inderdaad niet erg duidelijk 'op zich'. Zo maakt ze niet expliciet dat er geen combinatie kan of mag gebeuren. Er wordt van de organisaties toch al wat 'juridische' kennis verwacht om het betreffende artikel correct te lezen én toe te passen:

De realiteit en de omvang van deze kosten moeten niet bewezen worden, voor zover het totaal van de ontvangen vergoedingen niet meer bedraagt dan 24,79 euro per dag, [...] en 991,57 euro per jaar. De in de vorige zin bedoelde bedragen zijn gekoppeld aan de spilindex 103,14 (basis 1996 = 100) en variëren zoals bepaald bij de wet van 2 augustus 1971 houdende inrichting van een stelsel waarbij de wedden, lonen, pensioenen, toelagen en tegemoetkomingen ten laste van de openbare schatkist, sommige sociale uitkeringen, de bezoldigingsgrenzen waarmee rekening dient gehouden bij de berekening van sommige bijdragen van de sociale zekerheid der arbeiders, alsmede de verplichtingen op sociaal gebied opgelegd aan de zelfstandigen, aan het indexcijfer van de consumptieprijzen worden gekoppeld.

....

Bedraagt het totaal van de door de vrijwilliger van een of meerdere organisatie(s) ontvangen vergoedingen meer dan de in het eerste lid bedoelde bedragen, dan kunnen deze enkel als een terugbetaling van door de vrijwilliger voor de organisatie(s) gemaakte kosten worden beschouwd, indien de realiteit en het bedrag van deze kosten kunnen aangetoond worden aan de hand van bewijskrachtige documenten. Het bedrag van de kosten mag worden vastgesteld overeenkomstig het koninklijk besluit van 26 maart 1965 houdende de algemene regeling van de vergoedingen en toelagen van alle aard toegekend aan het personeel van de federale overheidsdiensten]

Dat er een 'reële' kostenvergoeding kan uitbetaald worden, is volgens deze tekst niet erg duidelijk, omdat er verwezen wordt naar de mogelijkheid van een overschrijding van de forfaitaire maxima, op voorwaarde dat er bewijzen worden voorgelegd.

Bovendien vinden we de concrete uitwerking van het kostenvergoedingssysteem enkel in een omzendbrief van de administratie financiën.

Een eerste vraag die zich stelde was (na de inwerkingtreding van de wet) de status van de omzendbrief. Een wet is immers een hogere rechtsbron dan een administratieve circulaire. Sommige rechtsbronnen twijfelen aan de geldigheid van deze omzendingen (niet enkel de regeling 'Viseur', maar ook de sportcirculaires) en stellen dat ze bij wijze van spreken 'natuurlijk' zijn opgeheven. Informatie vanuit de administratie spreekt deze stelling tegen, met volgende argumenten:

- De vrijwilligerswet is een 'sociale wet', opgesteld zonder betrokkenheid vanuit andere bevoegdheidsdomeinen dan dat van sociale zekerheid.
- De circulaire wordt geregeld geactualiseerd (indexering van de maxima) en is daarom nog in gebruik
- De circulaire is in 1999 opgesteld vanuit het Ministerie van Financiën om vanuit fiscaal oogpunt een oplossing te bieden voor kleine kostenvergoedingen die aan vrijwilligers worden uitbetaald: de circulaire slaat dus enkel op mogelijke fiscaalrechtelijke gevolgen

Consequentie is echter dat in de praktijk een regeling wordt toegepast dat wettelijk verankerd werd via een (sociale) wet, maar in de concrete praktijk geregeld wordt via een circulaire (van financiën), en via een K.B. (vanuit SZ, principe van niet verschuldigd zijn van sociale bijdragen op kostenvergoedingen zolang de systemen correct worden toegepast).

Er worden daarom vaak vragen gesteld, waarop de wet als dusdanig geen direct antwoord biedt, maar waar de correcte toepassing gesprokkeld moet worden uit verschillende regelingen (en de memorie van toelichting bij de vrijwilligerswet).

Bovendien lijkt het alsof het departement 'financiën' zich enigszins distantieert van de 'sociale' vrijwilligerswet. Vanuit de administratie wordt immers een onderscheid gemaakt tussen een regeling die daar is uitgewerkt en het systeem zoals opgenomen in de vrijwilligerswet, wat de duidelijkheid niet ten goede komt.

5.2 Onvoldoende kennis over de juiste toepassing in de praktijk, zowel bij organisaties als bij vrijwilligers

Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw ontvangt wekelijks vragen over de juiste toepassing van de kostenvergoeding. Vaak gaat het over vragen over de concrete uitwerking (mogen we vrijwilligers een vergoeding geven, hoe moet dat geregistreerd worden, mogen de systemen gecombineerd worden,...).

Zo legt de vrijwilligerswet zelf geen specifieke voorwaarden op wat betreft de kostenvergoedingen, ze beaamt enkel het principe dat de kostenvergoeding mogelijk is in het vrijwilligerswerk. De omzendbrief van 1999 daarentegen regelt wel een aantal praktische details en voorziet bijvoorbeeld de mogelijkheid dat aan de organisatie opgelegd wordt een nominatief register bij te houden. De 'mogelijkheid' kan geïnterpreteerd worden als 'niet verplicht'.

Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw wijst de organisaties die forfaitaire kosten aan hun vrijwilligers vergoeden erop dat ze best als 'goed huisvader' meteen dergelijke lijst opstellen, omdat uit de praktijk van fiscale controles blijkt dat inspecteurs er wel vanuit gaan dat de organisaties die kunnen voorleggen. Dat is toch wat merkwaardig te noemen: omzendingen worden gericht tot de ambtelijke diensten, niet naar het 'ruime' publiek.

We geven hier een bloemlezing van enkele veelgestelde vragen:

Momenteel ben ik onze regeling van kostenvergoedingen aan het aanpassen aan de nieuwe wet op het vrijwilligerswerk. In het verleden kregen onze vrijwilligers een verplaatsingsvergoeding en 10 euro kosten per uur. Dit is nu niet meer mogelijk.

Ik zou graag vrijwilligerswerk doen in 2 totaal verschillende instellingen. Heb ik dan recht op 2 vergoedingen per jaar (2 x 1139 euro) zonder aan de fiscus te moeten aangeven? Of worden de 2 taken samengeteld en heb ik slechts recht op één belastingvrije vergoeding? Ik ben gepensioneerd.

Freelancers, worden die ook als werknemers van een organisatie beschouwd, waardoor ze geen onkostenvergoeding als vrijwilliger meer kunnen krijgen naast hun betaalde prestaties voor die organisatie?

Mijn vraag betreft evenwel de vergoedingen in natura: deze mogen toegekend worden, maar niet met regelmaat. Iemand die bv. 2 weken als vrijwilliger werkt, en iedere dag / nacht zijn maaltijden + logies krijgt, is dit toegelaten? Zo neen, in welke mate zou dit wel toegelaten zijn ? En kan dit dan gecumuleerd worden met de forfaitaire of reële onkostenvergoeding? Zo ja, kunnen deze vergoedingen in natura gecumuleerd worden met de forfaitaire of reële onkostenvergoeding?

Ikzelf sta vrijwillig model voor de studenten van de tekenacademie(kunstonderwijs). De school vraagt vrijwilligers die willen komen poseren. Ik word betaald per uur. max 2 dagen in de week, elke keer 3u (18 euro/per uur) voor 1 trimester. De academie volgt hetzelfde schooljaar als andere scholen.

In onze organisatie is het reeds jarenlang de traditie dat vrijwilligers geen onkostenvergoeding in geld ontvangen (noch forfaitair, noch reëel) maar een consumptiebon (voor drank, te gebruiken in onze eigen cafetaria) per activiteit waaraan zij deelnemen. Indien zij voor bepaalde activiteiten een ganse dag in onze organisatie aanwezig zijn (bvb bij opendeurdagen) krijgen zij een gratis maaltijd aangeboden.

Deze regeling zouden wij ook laten gelden voor de vrijwilligers in ons pas opgestart dienstencentrum.

Dienen wij deze vorm van blijk van waardering voor het vrijwilligerswerk te beschouwen als een vergoeding in natura en bijgevolg dus als dusdanig op te nemen in onze informatienota? Indien dit inderdaad dient beschouwd te worden als een vergoeding in natura, is dan een combinatie met één van de andere vormen van vergoeding mogelijk?. Bvb. Vrijwilliger X start als nieuwe vrijwilliger in het dienstencentrum voor begeleiding van activiteiten en krijgt hiervoor een consumptiebon per activiteit. Dezelfde vrijwilliger X is eveneens bereid sporadisch een les 'bloemschikken' te geven waarvoor wij hem een reële onkostenvergoeding zouden geven. Kan dit in combinatie met een vergoeding in natura voor zijn andere activiteiten?

Medewerkers van de stad, die een loon ontvangen van de stad kunnen die een vrijwilligersvergoeding uitbetaald worden op het moment dat ze als vrijwilliger meedraaien op het speleplein tijdens de zomervakantie?

Maar ik heb een vraagje i.v.m telefoonkosten die door vrijwilligers worden gemaakt. Voor de opkomst van de mobiele telefonie en de liberalisering van de telefoonmarkt was het niet zo moeilijk om een bepaald bedrag vast te leggen voor telefoonkosten die door vrijwilligers werden gemaakt. Nu is het echter een ander paar mouwen. Buiten de piek en de daluren zijn er verscheidene operatoren zowel voor de mobiel als de vaste telefonie. Onlangs kwamen de vraag van enkele vrijwilligers welke bedragen andere vrijwilligersorganisaties hanteren

In veel jeugdherbergen wereldwijd kunnen internationale reizigers een tijdje (enkele weken tot enkele maanden) kosteloos verblijven in ruil voor wat kluswerk. Typisch gaat het over een bed en maaltijden, in ruil voor 5 dagen 4u werk (afwas, bar openhouden,...). Bij ons (de Vlaamse Jeugdherbergen vzw) is dit momenteel niet mogelijk "omdat dat verboden is door de wet". De Waalse jeugdherbergen (een aparte vzw) doen dit wel. Kan u me zeggen wat de wetgeving hierover zegt, en welke formaliteiten er eventueel moeten gebeuren?

De onkostenvergoeding mag een bepaald bedrag niet overschrijden. Stel nu dat iemand onkostenvergoeding ontvangt als werkend lid en als lid.bvb het doel van de vzw is "het promoten van onderwijs en vorming"het lid volgt een cursus voor privé "autocadtekenen" inschrijvingsgeld, boeken en verplaatsing = 750 € als werkend lid voor de vzw ook een bewezen onkostenstaat kan voorleggen van 750 €. of 30 dagen heeft gepresteerd. Kan dit?

De vragen met betrekking tot de juiste toepassing van het kostenvergoedingssysteem behoren tot de top drie van meest gestelde vragen aan het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw.

Er bestaat heel veel nood in organisaties naar duidelijke handvatten.

5.3 Onvoldoende duidelijkheid over de verantwoordelijkheid van de vrijwilliger en de organisatie

Kan een organisatie gesanctioneerd worden als mocht blijken dat een vrijwilliger (of vrijwilligers) de maximale bedragen overschrijden?

De organisatie kan naar onze mening gesanctioneerd worden als blijkt dat ze zelf de regels van het kostenvergoedingssysteem aan de laars lapt, door bijvoorbeeld de maximum dagbedragen te overschrijden, of zelf een combinatie van reële en forfaitaire kostenvergoedingen toe te laten, ook al schuilt hierachter geen kwaadwillige intentie (bvb. vrijwilligers worden ingeschakeld in verschillende soorten activiteiten, waarbij de ene activiteit forfaitair en de andere activiteit reëel wordt vergoed). In geval van controle door de fiscus zou de organisatie tegen de lamp kunnen lopen, wat in de praktijk wel eens gebeurt.

Organisatie X is nogal slordig in haar administratie. Een 'vrijwilliger' wordt vergoed voor het verrichten van redactioneel werk. Via mailverkeer wordt een berekening gemaakt op basis van een uurloon, waardoor de 'vrijwilliger' voor één prestatie in feite 350 euro ontvangt. De bewuste e-mail is toegevoegd aan de boekhouding als bewijsstuk om een zogenaamde 'vrijwilligersvergoeding' te rechtvaardigen. De fiscus stuit hierop en kan niet anders dan concluderen dat er werd 'gesjoemeld'. De organisatie heeft een boete.

Organisaties beseffen bovendien ook niet steeds dat het wat 'beter' vergoeden (vb. de forfaitaire vergoeding naar boven afronden, iets extra toesteken aan iets actievare of trouwere vrijwilligers) dan wettelijk toegelaten is van vrijwilligers, ook andere repercussies kan hebben. In geval van een dispuut of een ongeval kan de vrijwilliger zich immers tot de rechtbank wenden, en argumenteren dat hij/zij eigenlijk geen vrijwilligerswerk maar (slecht betaalde) arbeid verrichte, omdat de vergoeding niet overeenstemde met de maximumbedragen zoals bepaald in de vrijwilligerswet. De organisatie loopt het risico dan als werkgever beschouwd te worden, riskeert financiële

boetes maar zal ook mogelijk verplichtingen die op werkgevers rusten (aanwerving met minstens betalen van minimumloon, aansluiting bij FAO, SO, ...) moeten vervullen.

Of organisaties verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor het niet naleven van de vrijwilligerswet op het gebied van het onjuist toepassen van het systeem van de kostenvergoeding, kan bevestigend beantwoord worden, in de mate dat de organisatie zelf een deel van het probleem vormt. Het correct toepassen van het systeem op zich en het naleven van de informatieplicht door de organisatie is daarom van essentieel belang.

Moeilijker is het wanneer vrijwilligers de wettelijke bepalingen inzake kostenvergoedingsregelingen aan de laars lappen. Is dan de vrijwilliger alleen verantwoordelijk of gaat het om een gedeelde verantwoordelijkheid?

Vrijwilligers kunnen actief zijn in verschillende organisaties, zonder dat ze dat moeten meedelen. Logisch, want de wetgever bepaalt zelf duidelijk dat het vrijwilligerswerk zich afspeelt in het privé-leven, en kan dus vrijwilligers niet verplichten mee te delen dat ze elders actief zijn. Hoewel we hierover geen absolute gegevens hebben, kunnen we er toch vanuit gaan dat mensen vaak in meerdere (gemiddeld twee) organisaties actief zijn, die elk wellicht een eigen kostenvergoedingsbeleid hebben. Uit onze vragenlijst blijkt ook duidelijk dat het wel voorkomt dat een vrijwilliger in de ene organisatie een forfaitaire vergoeding ontvangt maar dan moet verzaken aan de reële vergoeding (m.u.v. in het geval deze reële vergoeding in de andere organisatie in cumulatie met het forfait van de andere organisatie het maximum per dag niet overschrijdt, waardoor men in de feiten eigenlijk in het forfaitair systeem zit) bij de andere organisatie.

De organisatie kan dus niet weten of, en indien ja, de vrijwilliger elders een kostenvergoeding ontvangt. Het lijkt ons logisch dat als de vrijwilliger vergoedingen cumuleert zonder hiermee rekening te houden met de regels terzake, het maximum per dag en/of per jaar overschrijdt, hiermee zelf een risico loopt (behalve als hij/zij zou kunnen aantonen dat de organisatie geen duidelijke informatie hierover heeft gegeven).

De vrijwilliger die een te hoge kostenvergoeding ontvangt draagt daarvoor een aantal consequenties:

- in geval van controle door de fiscus, kunnen de ontvangen vergoedingen beschouwd worden als inkomsten, waarvoor belastingen verschuldigd zijn
- hij/zij verliest zijn 'status' als vrijwilliger, wat impliceert dat de vrijwilligerswet niet meer van toepassing is, de vrijwilliger verliest daardoor bvb. ook de immuniteit.

In een of ander clublokaal staan vrijwilligers achter de toog. Er dient geen huurgeld betaald te worden voor het lokaal. Met de vrijwilligers is geen duidelijke afspraak gemaakt over de opbrengsten van de drankverkoop. Een deel wordt geïnvesteerd in de aankoop van materiaal. Bij controle van de kasgegevens ontdekt een inspecteur van financiën dat de verhouding inkomsten en uitgaven buiten proportie is. De vrijwilligers moeten toegeven dat ze de rest van de 'winst' op zak staken, als een soort vrijwilligersvergoeding. Het bedrag was minstens vier maal zo hoog als de toegelaten dagvergoeding. De vrijwilligers in kwestie zijn nu verwikkeld in een zaak die nog een fiscaal en wellicht ook sociaal-zekerheidsrechtelijk staartje krijgt.

Een vrijwilliger is actief in een beweging en verricht daar een aantal administratieve taken, waarvoor hij een reële vergoeding ontvangt. Dezelfde vrijwilliger begeleidt echter ook kampen waarvoor hij de

maximale forfaitaire dagvergoeding ontvangt. De vrijwilliger maakt een fout. Vermits de 'opdrachtgever' dezelfde organisatie is, is de organisatie hier echter ook in de fout. Beide partijen kunnen hier vroeger of later het gelag voor betalen.

Goede afspraken maken met vrijwilligers is essentieel. De organisatie kan zo niet vermijden dat er 'foute' dingen gebeuren, maar heeft haar plicht om de vrijwilligers degelijk te informeren wel naar behoren vervuld (ook al legt de wet niet op dat de organisatie de vrijwilliger moet waarschuwen tegen 'cumul', ze moet enkel informeren of er kostenvergoedingen worden uitbetaald, en indien zo, in welke gevallen en volgens welk systeem).

Sommige organisaties pogen deze problematiek op te lossen door de vrijwilligers een 'Verklaring op Eer' te laten tekenen. Hiermee poogt de organisatie zich dan in te dekken omdat ze expliciet aangeeft dat de vrijwilliger niet ongehinderd overal kostenvergoedingen als vrijwilliger kan opstrijken. Het is een manier om wat veiligheid te creëren voor de organisatie zelf (hoewel we hierbij de vraag kunnen stellen wat de duurtijd van dergelijke Verklaring op Eer is of moet zijn, moet ze bvb. jaarlijks hernieuwd worden, ...?) , maar die natuurlijk niet belet dat vrijwilligers zelf nog over de schreef gaan.

5.4. Onvoldoende zicht op wat mogelijke kosten zijn, en hoe die precies gecalculeerd kunnen worden

Kunnen telefoonkosten terugbetaald worden aan vrijwilligers en welk percentage kan dan als redelijk worden beschouwd? Hoe kan bewezen worden dat een vrijwilliger X- aantal kilometers voor de organisatie heeft gereden? Wat als de vrijwilliger een bewijsstuk verloren is. Moeten we dan vragen of hij een formele verklaring aflegt op papier?

Mag een vrijwilliger die op dienstreis is een vergoeding 'dienstreizen' ontvangen? Mag de vrijwilliger op de kosten van de organisatie een opleiding gaan volgen en zijn daaraan dan limieten verbonden?

In het werkveld zijn er heel wat organisaties die perfect kosten kunnen berekenen en, eigen aan de specifieke situatie van de organisatie, bepaalde berekeningssystemen hebben opgezet. Daarnaast bestaan er nog heel wat organisaties die geen duidelijk zicht hebben op wat kan en niet kan op het gebied van het vergoeden van kosten. Dat leidt soms tot moeilijkheden en/of problemen.

5.5. Onvoldoende kennis over de mogelijke consequenties van een verkeerde toepassing van het systeem

We hebben hoger al aangetoond dat het 'in de fout' gaan door organisaties en/of vrijwilligers vooral wordt bekeken vanuit mogelijk nadelige financiële consequenties (een boete, betalen van belastingen op de ontvangen vergoedingen die dan als inkomsten worden beschouwd).

We willen hier toch nog eens onderlijnen dat de vrijwilligerswet bepaalt dat de consequenties verder kunnen reiken; met name:

- de organisatie kan voor die specifieke situatie/dat specifieke geval haar status als vrijwilligersorganisatie verliezen (omdat er niet meer aan alle basiselementen van de wettelijke definitie wordt voldaan, m.n. het 'onbezoldigd karakter' staat ter discussie)
- de status van de organisatie kan dan veranderen van 'opdrachtgever tot vrijwilligerswerk' tot 'opdrachtgever van betaalde activiteiten', waardoor de organisatie (ongeacht of er eerder ook al betaalde medewerkers in dienst waren) 'werkgever' wordt, met de daarbij horende te vervullen administratieve en wettelijke formaliteiten (met specifieke consequenties voor zgn. losse of onafhankelijke feitelijke verenigingen)
- voor de vrijwilliger het verlies van de status en de daarbij horende bescherming als 'vrijwilliger'
- mogelijk voor de vrijwilliger het verlies of de schorsing van de vervangingsuitkering
- .....

Het permanent informeren van de vrijwilligersorganisaties over de kostenvergoedingsregeling en de mogelijke consequenties van niet naleving, is van groot belang.

5.6. Inconsequenties tussen de inhoud van de vrijwilligerswet en de circulaire van 1999

De omzendbrief betreffende de fiscale vrijstelling van onkostenvergoedingen voor vrijwilligerswerk dateert van voor de inwerkingtreding van de vrijwilligerswet van 3 juli 2005.

De omzendbrief, die in feite gezien kan worden als een administratieve richtlijn gericht aan de ambtenaren van het Ministerie van Financiën heeft duidelijk een andere status dan de vrijwilligerswet. De vrijwilligerswet is een wettekst, die van toepassing is op alle Belgen (en daarmee gelijkgestelden, volgens deze wet), terwijl de omzendbrief een beperkte reikwijdte heeft en hiërarchisch gezien onder een wettekst valt.

Doordat de administratie van Financiën zich nog laat leiden door deze omzendbrief (wat aannemelijk is gezien de vrijwilligerswet zelf geen details regelt mbt. de kostenvergoedingen) blijven een aantal inconsequenties overeind:

- De omzendbrief richt zich ook tot de 'beoefenaars van amateursporten', wat een ruimere interpretatie is van de wettelijke definitie op het vrijwilligerswerk, die 'puur deelnemen' aan activiteiten uitsluit en niet beschouwt als vrijwilligerswerk. De circulaire biedt dus een fiscale regeling voor bepaalde deelnemers aan activiteiten, zonder dat die dan onder het toepassingsgebied van de vrijwilligerswet vallen. Dit leidt tot misverstanden.
- De circulaire bakent de activiteiten af op een engere manier dan de vrijwilligerswet. De vrijwilligerswet lijst criteria op om over vrijwilligerswerk te praten, zonder enige vorm van uitsluiting. De circulaire is dus restrictiever; hoewel we in de praktijk op dit vlak nog niet op specifieke problemen wat dit aspect betreft, zijn gestuit.

- De circulaire sluit uit dat een persoon die gebonden is aan een 'overeenkomst', als vrijwilliger een vrijwilligersvergoeding zou mogen/kunnen ontvangen, terwijl de vrijwilligerswet heel duidelijk stelt dat er een onderscheid moet gemaakt worden tussen de activiteiten die iemand desgevallend als werknemer (arbeidsovereenkomst, statutair dienstverband,...) en eventueel als vrijwilliger doet, maar eens de persoon het 'statuut' heeft van vrijwilliger, is de vrijwilligerswet dus wel van toepassing. Met als gevolg dat deze persoon krachtens de wet wel een kostenvergoeding 'vrijwilligerswerk' zou mogen ontvangen. Uit antwoorden van de administraties van de RSZ en de RSZPPO kunnen we afleiden dat het wel zou kunnen. Hoe zit dat nu precies? (de interpretatie van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw is dat van zodra de vrijwilligerswet van toepassing is, een kostenvergoeding kan worden uitbetaald)
- Tenslotte voorziet de vrijwilligerswet geen bijkomende voorwaarden, terwijl de circulaire stelt dat de 'dienstleider van de taxatiedienst die bevoegd is voor de betrokken organisatie die organisatie kan verplichten om per jaar een nominatieve lijst met vermelding van de uitgekeerde sommen per verkrijger voor te leggen'. Vermits de dienstleider dit 'kan' doen, is er nergens (noch uit de circulaire, noch uit de vrijwilligerswet zelf) af te leiden dat de organisatie dat moet doen. In de praktijk merken we dat er inspecteurs van financiën dergelijke lijsten wel opvragen, ook al is dat dus niet verplicht.

Het is absoluut noodzakelijk dat de circulaire van 1999 wordt geactualiseerd (en dit dient verder te gaan dan de jaarlijkse actualisering n.a.v. de indexering van de maxima.

6. Specifieke vragen en problemen

Organisaties worstelen niet enkel met de zogenaamde 'technische en/of juridische aspecten van de kostenvergoedingsregeling. Voor de goede werking van een aantal organisaties, of beter, het optimaal functioneren van specifieke activiteiten, is een aangepaste regeling noodzakelijk. In de voorbereiding van de vrijwilligerswet werd immers al aangegeven via sectoren en organisaties dat de vrijwilligerswet, op het gebied van vergoedingsregelingen voor de door de vrijwilligers gemaakte kosten, niet aan hun eigen realiteit voldoet. We denken hierbij aan –vooral- de sporttechnische trainers, ambulanciers, vrijwilligers in de rampenhulpverlening, vrijwilligers in thuiszorg- en/of oppasdiensten, lesgevers in de socioculturele sector,...

Daarnaast stellen we vast dat ook heel wat organisaties niet zozeer vragende partij zijn naar een meer specifieke regeling, maar nood hebben aan meer flexibiliteit: voor hen dienen de forfaitaire bedragen daarom niet per definitie worden verhoogd, zolang er maar een uitweg wordt gevonden voor het probleem dat bepaalde kosten voortaan zouden beschouwd worden als kosten eigen aan de werkgever. Er wordt vooral gedoeld op vervoerskosten.

6.1. verbod op cumul tussen forfaitaire vergoeding en bepaalde werkelijk gemaakte kosten

In de context van arbeid kan een werknemer een terugbetaling krijgen van het woon-wegverkeer, een regeling die afhankelijk van de sector, of het statuut van de werknemer al dan niet gunstiger is (vb. gratis openbaar vervoer voor sommige categorieën ambtenaren). Binnen het systeem van de kostenvergoedingen voor de vrijwilligers zitten deze kosten vervat in ofwel het forfait, ofwel in de terugbetaling van reële vervoerskosten.

Wat dit betreft stellen zich in de praktijk niet zo enorm veel problemen. Veel vrijwilligerswerk gebeurt in de nabijheid van de woonplaats. Toch neemt het niet weg dat ook vrijwilligers 'dienstreizen' in het binnenland maken voor het vrijwilligerswerk. Ze nemen deel aan een bestuursvergadering op landelijk niveau, verplaatsen zich naar de kust of de Ardennen om een kamp of activiteit voor te bereiden.

Voor een werknemer of ambtenaar worden deze 'extra' verplaatsingen beschouwd als 'kosten eigen aan de werkgever'. Iemand die met de trein naar Brussel spoort, krijgt het bedrag (na voorlegging van de bewijsstukken) terugbetaald of de werkgever zelf koopt de nodige vervoersbewijzen aan. Wie in het kader van een dienstopdracht een rit met de wagen maakt, kan hiervoor worden terugbetaald à rato van 0,2940 euro per kilometer (het bedrag dat ook door de vrijwilliger kan gerecupereerd worden in het stelsel van de reële kostenvergoeding).

De moeilijkheid voor de vrijwilligers en hun organisaties ligt er echter in, dat in het geval van betaalde arbeid, dienstverplaatsingen beschouwd kunnen worden als kosten die door de werkgever dienen vergoed te worden, naast het loon dat de persoon in kwestie ontvangt.

Hoewel de vrijwilliger geen loon ontvangt (vermits vrijwilligerswerk per definitie onbezoldigd is), is er toch sprake van een ongelijkheid in behandeling. De vrijwilliger wordt immers verondersteld alle verplaatsingen (in opdracht van een vrijwilligersorganisatie) te maken zonder dat hij/zij de hiervoor gemaakte kosten kan verhalen op de organisatie. De "actieve" vrijwilliger die een forfaitaire vergoeding ontvangt van 29,05 euro, kan dit niet combineren met een terugbetaling van wat toch verondersteld wordt een 'kost eigen aan de werkgever te zijn'. Het forfaitair bedrag van 29,05 euro laat toe dat een vrijwilliger 98,8 Kilometer (per dag) kan rijden. Aan de andere kosten die in het forfaitair bedrag zijn begrepen dient hij dan echter te verzaken.

Vrijwilligers worden dus, ondanks het feit dat ze onbetaalde medewerkers zijn, ongelijk behandeld, ook op fiscaal vlak (we vermelden hier niet de onmogelijkheid om bepaalde kosten in te brengen als zijnde 'beroepskosten'). Het dubbelzinnige aan deze situatie is dat, als de organisatie gemeenschappelijk vervoer organiseert, de vrijwilliger perfect een forfaitair dagbedrag kan opstrijken én bovendien gratis reist. Rijdt hij/zij zelf als vrijwilliger, en hij ontvangt normaal een forfaitair bedrag, dan zal hij/zij in heel wat gevallen zelf moeten toesteken aan het vrijwilligerswerk, zoals onderstaand tabelletje weergeeft:

Vertrek	Aankomst	Aantal kilometer (H&T)	Bedrag
Antwerpen	Oostende	241,6	71,0
Oostende	Brussel	227	66,7
Genk	Antwerpen	185,8	54,6
Leuven	Henegouwen	209,6	61,6
Blankenberge	Bouillon	532,8	156,6
Hoogstraten	Mechelen	118,8	34,9

Heel wat organisaties zouden erbij gebaat zijn dat het vervoer dat gebeurt in opdracht van de organisatie en dat beschouwd kan worden als afwijkend van het normale 'woon-wegverkeer' zou kunnen beschouwd worden als "kosten eigen aan de werkgever", met andere woorden dat de organisatie de vrijwilliger in deze gevallen, ongeacht of die vrijwilliger normaal een forfaitaire vergoeding ontvangt, een reële kostenvergoeding ontvangt.

Het argument dat her en der opgevangen wordt, dat dit dan zou gepaard moeten gaan met een verlaging van de forfaitaire maximumbedragen, houdt naar onze mening geen steek. Uit de vragenlijst blijkt dat -zelfs indien het maximumbedrag ongewijzigd blijft- dit beschouwd wordt als een rechtvaardig bedrag. De respondenten geven immers aan dat de stijgende levensduurte niet genegeerd mag of kan worden. Bovendien is het in de vrijwilligerswet opgenomen bedrag, een unilateraal, door de overheid opgelegd bedrag, dat nooit getoetst werd aan de vraag en behoefte van het werkveld vrijwilligers. Vrijwilligers noch organisaties hebben ooit over dit bedrag kunnen 'onderhandelen'.

Vermits het vaststellen van de dag/en jaarplafonds van bij aanvang een unilaterale beslissing was, is het onaanvaardbaar om 'in ruil' voor de vraag naar een beperkte cumul, de nu reeds beperkte maxima, nog verder te doen inkrimpen.

6.2. naar een invulling van artikel 12 van de vrijwilligerswet

De vrijwilligerswet voorziet in het artikel 12 tot een mogelijkheid om voor bepaalde categorieën vrijwilligers zekere uitzonderingen te voorzien (het gaat om een afwijking van de vergoedingsregeling, maar laat toe dat deze groepen vrijwilligers voor het overige wel onder het toepassingsgebied van de vrijwilligerswet blijven vallen. Dit in tegenstelling tot andere categorieën die een apart statuut hebben verworven, zoals bvb. de vrijwillige brandweer). Die uitzonderingen werden tot op heden nog niet geregeld, vermits de toenmalige minister van sociale zaken de geplande evaluatie wilde afwachten.

De vraag om gebruik te maken van artikel 12 blijft brandend actueel. Hoewel er aanvankelijk enig aarzeling gevoeld kon worden vanuit vrijwilligersorganisaties en/of sectoren die geen behoefte voelen voor een eigen regeling, lijkt het er thans op dat er een eerder brede consensus bestaat in het werkveld om deze kwestie niet louter principieel maar eerder pragmatisch te benaderen. Meer en meer ontstaat het besef dat de vrijwilligerswet een goede basis is, een kader geeft waarbinnen het vrijwilligerswerk is te situeren, maar toch ook niet voldoende inspeelt op diverse dynamieken en eigenheden in het werkveld.

Een beknopt overzicht van de vragen die ons bekend zijn

- De sector oppashulp sector vraagt een verhoging van de onkostenvergoedingsgrens voor vrijwilligers in de oppashulp tot 2.500 euro per jaar.
- De sportsector wil evolueren naar een beter vergoedingssysteem voor – voornamelijk- sporttechnische trainers
- Het Rode Kruis vraagt een verhoging van de onkostenvergoedingsgrens voor de vrijwilligers die zijn ingeschakeld in de dringende geneeskundige hulpverlening teneinde de bestaande ongelijkheid met de vrijwilligers van o.m. brandweer en civiele bescherming weg te nemen.
- Uit een eerdere (voorafgaand aan de vrijwilligerswet) rondvraag bij een aantal socioculturele verenigingen werd geopperd de dagmaxima te verhogen voor lesgevers.

Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw kan zich dus ook scharen achter de conclusie die gemaakt werd binnen de werkgroep kostenvergoedingen van de Hoge Raad voor Vrijwilligers: het is beter om artikel 12 te benutten dan te evolueren naar een ruime waaier aan verschillende vrijwilligersstatuten, die niet enkel moeizaam gerealiseerd zouden worden, maar ook zouden leiden naar een wirwar van aparte regelingen die de complexiteit in het werkveld enkel zou doen toenemen.

Er zijn bovendien nog verschillende argumenten aan te halen:

- De organisaties en/of subsectoren die een afwijking van het algemeen geldende systeem vragen, zien het vrijwilligerswerk als een meerwaarde voor de activiteiten en de dienstverlening die ze aanbieden en willen operationeel blijven onder het 'statuut' van het vrijwilligerswerk (wat trouwens ook een vraag is van de vrijwilligers zelf)
- Het is de taak van de organisaties als opdrachtgevers van de vrijwilligers, om ervoor te zorgen dat de vrijwilligers 'beschermd' zijn en blijven tijdens hun activiteiten. Door bepaalde sectoren restricties op te leggen, ontstaan volgende risico's:
  - de vrijwilligers die normaal onder 'toezicht' van de organisatie actief zijn, durven –indien ze het limietbedrag van de forfaitaire vergoeding bereikt hebben- zelf op eigen houtje de activiteit verder te zetten met als mogelijke consequenties:
    - de begunstigde van het vrijwilligerswerk wordt in stilte 'opdrachtgever', en treedt in de plaats van de organisatie
    - de vrijwilliger heeft geen bescherming en geniet niet langer immuniteit
    - de organisatie heeft voor een zekere periode geen vat op noch de vrijwilliger, noch op de begunstigde, wat gevolgen kan hebben op de continuïteit én de kwaliteit van de dienstverlening
- Voor een deel van de organisaties wordt het steeds moeilijker om gemotiveerde vrijwilligers te vinden. In (sub)sectoren waarvoor de overheid zelf bijzondere voorwaarden stelt op het vlak van kwaliteit, bijscholing,.. van de vrijwilliger, wordt de druk op de vrijwilliger én de organisatie groter. De vrijwilliger ervaart dat zijn/haar persoonlijk aandeel voor dat engagement proportioneel hoger wordt dan de erkenning en waardering die hij/zij eruit haalt. Meer vrijwilligers maken een kosten-batenanalyse, en die valt niet steeds per definitie positief uit.
- De hogervernoemde realiteit doet concurrentie ontstaan tussen organisaties zelf. Wie meer kan investeren (via het vergoeden van een kosten) in de vrijwilligers heeft hiermee een competitief voordeel ten aanzien van andere organisaties. Sommige organisaties worden daardoor bedreigd in hun voortbestaan

Het gebruik maken van een in de vrijwilligerswet voorzien artikel, is zeker raadzaam.

7. Conclusies

In het voorliggende 'beleidsdossier' zijn we vertrokken van de vraagstelling of het systeem van de kostenvergoeding voor vrijwilligers wel aangepast is aan de realiteit van het werkveld. Via een vragenlijst hebben we zowel gepeild naar de 'kennis' van de systemen als naar de 'toepasbaarheid' ervan voor het vrijwilligerswerk.

Vanzelfsprekend konden we niets anders dan een verscheidenheid in antwoorden optekenen: het vrijwilligerswerk is immers divers, speelt zich af in verschillende contexten.

7.1. Algemene vaststellingen uit de vragenlijst

Een eerste conclusie is dat zowel organisaties als vrijwilligers op de meeste vragen **gelijklopende antwoorden** formuleren, behalve op de vraag of een kostenvergoeding een essentiële motivator is in het vrijwilligerswerk. Er zijn opmerkelijk meer organisaties dan vrijwilligers die vrezen dat het niet vergoeden van kosten heel wat vrijwilligers zou doen afhaken.

Bovendien lijken de **principiële tegenstellingen** voor of tegen kostenvergoedingen niet echt meer door te wegen op het debat.

Echter een absolute minderheid van de organisaties is radicaal gekant tegen het vergoeden van door vrijwilligers gemaakte kosten. Bovendien is het ook een feit dat er in bepaalde (sub)sectoren ook geen of weinig traditie bestaat om de vrijwilligers te vergoeden (vb. in een aantal hulpverlenende organisaties, jeugdbewegingen, buurtwerkingen,...)

Hoewel de meningen over het systeem van de kostenvergoedingen principieel wel kunnen verschillen, lijkt door de grote meerderheid van de respondenten (en het werkveld als dusdanig) **aanvaard te zijn** dat de kosten van de vrijwilligers vergoed zouden moeten kunnen worden.

Bij vrijwilligers heerst zelf de opvatting dat er een 'recht op kostenvergoeding' in de vrijwilligerswet geschreven moet worden (zie ook 7.3.). De vraag is echter of dat dit een verstandige zet zou zijn. In de praktijk zijn er heel wat organisaties die geen of onvoldoende middelen hebben om de kosten van vrijwilligers te vergoeden. In bepaalde (sub)sectoren kan er zelfs geen algemene lijn getrokken worden: een werking in Leuven betaalt bijvoorbeeld geen kosten uit, terwijl dezelfde werksoort in Brugge reële kosten vergoedt, en een 'zusterorganisatie' in Mechelen een forfait uitbetaald.

Een grote meerderheid van vrijwilligers en organisaties is **tevreden met de huidige maxima**, vooral de dagmaxima worden als 'correct' beschouwd. Een groter deel van de vrijwilligers en organisaties denkt dat de tijd rijp is voor een verhoging van het jaarmaximum. De gevraagde verhoging is niet spectaculair, en is wellicht niet vereist als er een –beperkte- cumul mogelijk zou zijn tussen de forfaitaire vergoeding en bepaalde reële kosten.

Toch pleiten we in dit rapport naar een ***aanpassing van het systeem***, zowel wat betreft de inhoudelijke kant van de zaak (de regelgeving zelf) als wat betreft de technische kant (anders, meer 'hedendaags' denken over de vergoeding van door vrijwilliger gemaakte kosten: door bijvoorbeeld een ruimere interpretatie aan voor het vrijwilligerswerk gemaakte kosten te hanteren,...).

7.2. Gebrek aan informatie

Het systeem van de kostenvergoedingen lijkt evident, maar in de praktijk worstelen heel wat organisaties met de correcte toepassing ervan. Dat is af te leiden uit de vragen die het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw ontvangt en uit de informatiesessies die gegeven worden. Vaak blijkt dat het gebrek aan kennis leidt tot onjuist omgaan met de vergoedingen, cumulatie, enz....

Om de informatie transparanter te maken zijn **volgende stappen** noodzakelijk:

- Aanpassing van de vrijwilligerswet naar aanleiding van de evaluatie zoals die voorzien was, waarbij we ervoor pleiten om na een bepaalde tijdsspanne opnieuw een evaluatie van het vergoedingssysteem voor vrijwilligers te voorzien
- Aanpassing van de (fiscale) omzendbrief zodat die duidelijk aansluit op de vrijwilligerswet en enkel de regeling voor het vrijwilligerswerk omvat (zie ook punt 5.1.)
- Informatie: de overheid zet een ruime campagne op m.b.t. de kostenvergoedingen, die enerzijds gericht is naar de organisaties die met vrijwilligers werken, anderzijds naar de vrijwilligers zelf, waarbij de overheid de nodige financiële middelen uittrekt om dergelijke brede campagne te lanceren, en na raadpleging van de Hoge Raad voor Vrijwilligers, die als intermediaire kan optreden om de organisaties die erin zijn vertegenwoordigd mee te betrekken bij de concrete uitvoering.
- De overheid voorziet een website waar alle regelingen inzake kostenvergoedingen en vrijwilligerswerk gebundeld worden (wat mogelijk gerealiseerd kan worden samen met het werkveld).

7.3. Naar een recht op kostenvergoeding?

Een '***recht op kostenvergoeding***' in de vrijwilligerswet opnemen zou de druk voor heel wat organisaties doen toenemen, en kan tot het risico leiden dat deze organisaties op termijn geen vrijwilligers meer zouden vinden. We denken dat het interessanter is dat organisaties de schaarse middelen vooral inzetten voor de begeleiding en ondersteuning van het vrijwilligerswerk, door te investeren in kwaliteit, opleiding,...

Er moet gepleit worden voor een ***aangepast subsidiebeleid*** (wat al her en der gebeurt) dat toelaat dat als organisaties projecten indienen waarbij vrijwilligers worden betrokken, ook de vrijwilligersvergoeding als een legitieme kost wordt erkend, en dat een deel van de projectmiddelen ook kunnen dienen voor een compensatie van de door de vrijwilligers gemaakte kosten.

7.4. Kosten voor vrijwilligerswerk aftrekbaar maken?

Voor organisaties die geen middelen hebben om kosten van de vrijwilligers te vergoeden, lijkt de piste van '**aftrekbaarheid**' heel aantrekkelijk. In een beperkt aantal Europese landen is een (beperkt) systeem van kostaftrek van de belastingen mogelijk. De piste is in België echter nog nooit onderzocht.

In de werkgroep 'kostenvergoedingen' van de Hoge Raad voor Vrijwilligers is, zoals eerder gesteld een korte discussie over deze kwestie geweest. Consensus bestond er niet, enkel werd vastgesteld dat op het vlak van controleerbaarheid hier wellicht op moeilijkheden gestuit zou kunnen worden.

Hoewel we zeker reserves hebben, omdat het systeem dan nog complexer wordt omdat alle bewijsstukken bewaard en verantwoord moeten worden, wat wellicht extra belastingscontroles bij de vrijwilliger zelf uitlokt, denken we dat het wel de moeite kan zijn om deze piste eens grondiger te onderzoeken. We kunnen aanbevelen dat er een **vergelijkend én technisch onderzoek** wordt uitgevoerd om na te gaan of de aftrekbaarheid van bepaalde kosten voor het vrijwilligerswerk wenselijk en/of mogelijk is.

7.5. De maxima verhogen?

We constateren dat de vragenlijst aantoont dat ongeveer 70% van de organisaties en vrijwilligers **tevreden zijn** met de huidige maxima. Men kan zich dan de vraag stellen of de regeling aangepast moet worden?

We willen hier vooreerst wijzen op het feit dat deze redenering partieel is, omdat uit de praktijk en uit het verdere verloop van de vragenlijst "kostenvergoeding" toch duidelijk een aantal zaken naar voren komen:

- De nood aan een aangepaste kostenvergoedingsregeling, hangt nauw samen met het type activiteit van de organisatie. In heel wat sectoren worden activiteiten aangeboden waar tegenover geen enkele vorm van vergoeding staat, met daarnaast een reeks van activiteiten die wel vergoed worden. Binnen een zelfde organisatie zijn de noden vaak al verschillend.
- Ook kunnen sectoren niet over een zelfde kam geschoren worden. Dit manifesteert zich heel duidelijk in de jeugdsector: vanuit jeugdbewegingen komt het signaal dat de regelgeving teveel is afgestemd op andere sectoren: er bestaat minder behoefte tot een kostenvergoedingsregeling, vanuit de speelpleinwerking is echter de vraag naar een flexibeler systeem, zelfs met hogere jaarmaxima pertinent. Een gelijkaardig verhaal is op te tekenen in de welzijnssector: enerzijds het gevoel van organisaties dat ze onder druk komen te staan om 'iets' te vergoeden, anderzijds de vraag van organisatie uit dezelfde sector naar verhoging van de (jaar)maxima, of zelfs naar een onbeperkte cumul tussen forfaitaire en reële kostenvergoedingen..
- Een onrechtvaardigheidsgevoel t.a.v. het verbod op het mengen van beide onkostenregelingen, wat niet tot uiting komt in de gesloten, droge vraag naar de maxima 'an sich'

- Het feit dat heel wat vrijwilligers en organisaties de stijgende levensduurte aanhalen, en hierbij constateren dat een degelijke kostenregeling een motiverend effect kan hebben
- Het feit dat heel wat vrijwilligers en organisaties voorstellen om het verbod op het mengen van beide systemen (hetzij niet ongeremd) op te heffen, zeker wat betreft de mogelijke uitbetaling van vervoerskosten.

Ons lijkt het ook niet fair te concluderen dat het systeem dan maar niet gewijzigd moet worden, omdat toch 1/3de van de organisaties toch heel duidelijk aangeeft dat het huidige systeem een te strak carcan oplegt. De vrijwilligerswet heeft de ambitie om het 'volledige werkveld' vrijwilligerswerk te herbergen. Dat impliceert dan ook dat de wet de kans moet geven of openheid moet bieden om voor specifieke vormen van vrijwilligerswerk een aangepast systeem te voorzien.

Er zijn echter weinig tekenen die er op wijzen dat er geëvolueerd dient te worden naar hogere maxima. De huidige dag- en jaarbedragen die kunnen uitgekeerd worden, leveren minder problemen op. Die kunnen ons inziens dan ook gewoon behouden blijven, op voorwaarde dat:

Ten eerste er een opening is om –binnen een af te spreken kader- een combinatie toe te laten tussen forfaitaire kostenvergoedingen en bepaalde reëel kostenvergoedingen. Ten tweede dat er werk gemaakt wordt van de invulling van artikel 12 van de vrijwilligerswet

("De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, voor specifieke categorieën van vrijwilligers, onder de door Hem bepaalde voorwaarden, de in artikel 10 bedoelde bedragen verhogen").

7.6. Toelaten dat vrijwilligers rechtstreeks vergoed worden door de 'begunstigden' van het vrijwilligerswerk?

Ongeveer 40 % van de vrijwilligers als van de organisaties geeft aan dat de rechtstreekse betaling van een kostenvergoeding door de 'begunstigde' van het vrijwilligerswerk mogelijk zou moeten zijn (het gaat vooral om vrijwilligers die een vergoeding ontvangen van iemand die ze bvb. naar en van het ziekenhuis vervoeren, voor bepaalde oppassen/of boodschappendiensten,...).

De problematiek is pertinent voor specifieke (sub)sectoren, maar uit de vragenlijst blijkt toch dat meer dan de helft van de organisaties dit soort 'betalingen' controleren (door bewijsstukken te vragen, ervoor te zorgen dat de organisatie op de hoogte is van alle transacties,...).

Hoewel er dus een zekere behoefte aan 'regeling voor dit probleem' bestaat, lijkt het ons ***geen goed idee om de regeling aan te passen*** in die zin dat individuen zelf en rechtstreeks de kosten van de vrijwilligers zouden vergoeden omwille van volgende argumenten:

- Het opdrachtgeverschap verschuift van de organisatie naar een individu (de begunstigde, de hulpvrager, diegene die een dienst ontvangt van een vrijwilliger), waardoor een deel van de ***essentie*** van het vrijwilligerswerk ***verdwijnt*** (vrijwilligerswerk is immers een relatie tussen vrijwilliger en organisatie, gericht

- op anderen, en heeft niet als basis een 'rechtstreekse wederzijdse relatie tussen individuen')
- De organisatie kan niet langer controleren of de maxima worden gerespecteerd, en dat de vergoedingsregeling zoals omschreven in de wet correct wordt toegepast
  - Ook op het vlak van aansprakelijkheid (en verzekeringen) kunnen zich problemen stellen: als de begunstigde opdrachtgever is van de vrijwilliger, geldt er geen immunitet voor de vrijwilliger (want niet binnen de vrijwilligerswet), en is het de vraag of de begunstigde beschouwd kan worden als rechtstreekse aansteller van de vrijwilliger, met alle gevolgen van dien.
  - Het is niet uitgesloten dat de relatie tussen de vrijwilliger en de begunstigde op een bepaald ogenblik onder 'spanning' komt te staan: de vraag is dan wat de positie van de organisatie in deze kan of moet zijn.

Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw is **geen voorstander** van een rechtstreekse uitbetaling van de vrijwilliger door de 'begunstigde'. Er moet wel gezocht worden naar een soepele en eenvoudig te implementeren systeem dat vermijdt dat organisaties voor luttele bedragen meer administratie moeten vervullen dan nodig is. We denken dat de pragmatische oplossing van heel wat organisaties, om de vergoedingsstroom gecontroleerd en aan de hand van bewijsstukken te laten verlopen, kan beschouwd worden als **goede praktijk**.

7.7. Naar een 'gecontroleerde' combinatie tussen forfaitaire en reële kostenvergoedingen?

Organisaties krijgen reacties van hun vrijwilligers over het feit dat, als ze in opdracht van de organisatie- extra kilometers rijden, die niet vallen onder de 'gewone' activiteiten (waarmee we bedoelen het woon-vrijwilligerswerk verkeer, kleine boodschappen in functie van de activiteiten, bezoeken van begunstigden van het vrijwilligerswerk, begeleiden van jonge sportertjes naar wedstrijden her en der), waarvoor ze een forfaitaire vergoeding ontvangen, die onder andere een compensatie kan zijn voor gereden kilometers, ze hiervoor geen vergoeding kunnen ontvangen gebaseerd op de werkelijke kost.

Zoals eerder aangehaald (zie punt 6.1. en de tabel) rijden heel wat vrijwilligers kilometers in opdracht van de organisatie, voor de voorbereiding en/of de concrete uitvoering van de activiteiten (een wedstrijd buiten de eigen buurt, een kamp, een vergadering in Brussel waarop vertegenwoordigers van afdelingen worden uitgenodigd, statutaire vergaderingen, teambuildingsdagen, ...). Dergelijke kosten zouden voortaan beschouwd moeten worden als **'kosten eigen aan de werkgever'**, en dus gecompenseerd moeten kunnen worden door de organisatie, alsof ze de kilometers zelf had gereden. Een gelijkaardig systeem bestaat immers al voor buitenlandse dienstreizen, een regeling waarvan ook vrijwilligers heden ten dage kunnen genieten. Het is niet logisch dat vrijwilligers voor dienstreizen in het binnenland niet van dit systeem kunnen genieten. Voor werknemers is deze regeling toch alom aanvaard? (om niet te spreken van 'gratis privé-vervoer' door ondernemingen die bedrijfswagens ter beschikking stellen).

Naar onze mening dient de *vrijwilligerswet aangepast te worden in die zin dat een combinatie tussen forfaitaire en reële kostenvergoedingen onder strikte voorwaarden mogelijk is. De wetgever kan om zogenaamde 'excessen' te vermijden een maximum aantal kilometers opleggen. We denken hier concreet aan een maximum van 1.000 kilometer per jaar en per vrijwilliger. Het is aan de organisatie om bewijsstukken voor te leggen en zo, in geval van controle door de fiscus, aan te tonen dat het effectief om dienstreizen gaat.*

7.8. Naar een invulling van artikel 12 van de vrijwilligerswet?

De vrijwilligerswet heeft de grote verdienste dat ze een wettelijk kader biedt voor al het vrijwilligerswerk dat zich in België afspeelt. Keerzijde van de medaille is dat een universele wet, niet steeds kan inspelen op concrete en specifieke behoeften van een aantal organisaties en/of sectoren. Toch voorzag de wet om deze **'universaliteit' te doorbreken**, door een invoeging van **artikel 12**, dat uitzonderingen op de algemene vergoedingsregeling voor vrijwilligers toelaat.

We haalden in punt 6.2. aan dat er reële en legitieme vragen tot afwijking bestaan, en de vragende organisaties hieromtrent dossiers hebben opgesteld. Net zoals de vrijwilligerswet een onderscheid in regeling (op het gebied van aansprakelijkheid en verzekering voorziet voor de zogenaamde 'losse of onafhankelijke feitelijke verenigingen zonder personeel, een regeling waarmee we het overigens niet eens zijn), kan de wetgever een afgebakende regeling uitwerken, die ten goede aan specifieke werkvormen en/of activiteiten.

De bestaande dossiers zijn gekend, zijn beargumenteerd. We pleiten voor **snelle regelgeving** voor deze organisaties en/of (sub)sectoren in het kader van het aangehaalde artikel 12. Om in de toekomst paal en perk te stellen aan teveel uitzonderingsregelingen, kan de wetgever een consultatieprocedure ontwikkelen die toelaat nieuwe aanvragen te onderzoeken en hierover een advies te geven. Dit kan gebeuren in samenwerking met de Hoge Raad voor Vrijwilligers.

7.9. Erkenning van de bestaande structuren en adviesorganen

Tot slot pleiten we er voor dat niet enkel de Regering, die de Hoge Raad voor Vrijwilligers heeft geïnstalleerd, dit adviesorgaan consequent over alle kwestie van vrijwilligerswerk raadpleegt, maar doen we ook een oproep aan de leden van het Federaal parlement om wetsvoorstellen te toetsen aan de mening van de Hoge Raad voor Vrijwilligers alvorens ze worden ingediend.

Op Vlaams niveau zal het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw de beleidsactoren zelf contacteren en hen informeren over de actuele ontwikkelingen m.b.t. de vrijwilligerswet. Het VSVw staat steeds open voor verdere samenwerking en wil vanzelfsprekend ook een bijdrage leveren aan verder kwalitatief en kwantitatief onderzoek m.b.t. het vrijwilligerswerk of specifieke aspecten ervan.